

Niina Ljungkvist

”PITÄÄ OLLA NUORISOTYÖLLISTÄ OTETTA”

Nuorisotyön osallisuusosaaminen hyvinvointialueen nuorisovaltuustotyön tukena

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ylempi korkeakoulututkinto

Nuorisokasvatuksen johtamisen ja kehittämisen koulutus
(ylempi amk)

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi ylempi AMK
Tekijä	Niina Ljungkvist
Työn nimi	”PITÄÄ OLLA NUORISOTYÖLLISTÄ OTETTA” Nuorisotyön osallisuusosaaminen hyvinvointialueen nuorisovaltuustotyön tukena
Toimeksiantaja	Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Vuosi	2024
Sivut	71 sivua, liitteitä 1 sivu
Työn ohjaaja	Sari Miettinen

TIIVISTELMÄ

Hyvinvointialueuudistuksen yhtenä tavoitteena on uudistaa suomalaista demokratiaa ja luoda uusia mahdollisuuksia kansalaisten osallisuudelle. Nuorisovaltuustoja on ollut kunnissa 1990-luvulta alkaen ja niiden ohjaamisen osaaminen on kertynyt pääasiassa kuntien nuorisotyön organisaatioihin. Osallisuudella on nuorisotyössä tunnistettu asema ja sitä pidetään yhtenä perusteluna nuorisolähtöiselle työskentelylle. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, mitä nuorisotyön osallisuusosaaminen on ja miten sillä voidaan hyvinvointialueilla tukea nuorten osallisuustyötä.

Nuorisovaltuustot eroavat muista niihin rinnastettavista osallisuusryhmistä, kuten vanhus- ja vammaisneuvostoista kahdella tavalla. Ensimmäkin alaikäisillä nuorilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa päätöksentekoon vaaleissa äänestämällä. Toiseksi nuoruus on ikävaihe, jossa monet asiat kohdataan ensimmäistä kertaa. Nämä seikat tekevät nuorisovaltuuston ohjaajan roolista erityisellä tavalla merkittävän, sillä nuorisovaltuuston ohjaaminen vaatii perehtymistä niin nuoruuden ikävaiheeseen kuin sosiaalisen osallisuuden ohjaamiseen.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin teemahaastatteluin. Työhön haastateltiin erikokoisten kuntien tai hyvinvointialueiden nuorisovaltuustojen ohjaajia, joiden ammatillinen tausta on nuorisotyössä. Työssä pyrittiin selvittämään, millaisia rooleja nuorisovaltuustojen ohjaajilla on. Rooleja tutkimalla selvitettiin, millaisia keinoja ohjaajat käyttävät nuorisovaltuustoja ohjattaessaan.

Tutkimustuloksista on nähtävissä, mikä erilaisissa nuorisovaltuustoissa on ohjaajan roolille yhteistä. Ohjaaja on ennen kaikkea nuorille tukiaikainen, luotettava ja helposti lähestyttävä, ammatillinen aikuinen. Ohjaaja on linkki nuorten ja organisaation välissä, sekä usein myös tulkki nuorten ja aikuisten byrokraattisen kielen välillä. Ohjaajien käyttämät keinot vaihtelevat henkilökohtaisten osaamisten myötä. Eri ohjaajia yhdistäviä välineitä ovat ryhmäyttäminen ja ryhmädynamiikan säätely, kiinnostuksen osoittaminen nuoria ja heidän nostamistaan asioita kohtaan, jaksamisen tukeminen, sekä toiminnan houkuttelevuuteen panostaminen hyödyntämällä hauskuutta osana toimintaa. Ilman panostusta sosiaaliseen osallisuuteen ja ryhmäytymiseen nuorilla on vain vähän syitä jäädä toimimaan nuorisovaltuutettuna.

Asiasanat: osallisuus, nuorisotyö, nuorisovaltuusto

Degree title	Master of Humanities
Author	Niina Ljungkvist
Thesis title	“One needs to have the youthwork approach”. Participation competence in youth work to support the youth council work of the wellbeing services county
Commissioned by	Wellbeing services county of South Karelia
Time	2024
Pages	71 pages, 1 page of appendices
Supervisor	Sari Miettinen

ABSTRACT

One of the objectives of the wellbeing services county reform is to reform Finnish democracy and create new opportunities for citizen participation. Youth councils have existed in municipalities since the 1990s and the expertise in guiding them has mainly accumulated in municipal youth work organizations. Participation has a recognized status in youth work and it is considered one of the justifications for youth-oriented work. The aim of the thesis was to study what is inclusion competence in youth work and how it can be used to support the inclusion work of young people in wellbeing services counties.

Youth councils differ from other similar inclusion groups, such as the Councils for the Elderly and the Councils for the Disabled, in two ways. First, minors do not have the opportunity to influence decision making by voting. Second, adolescence is an age stage in which many things are encountered for the first time. These factors make the role of the youth council director particularly significant, as guiding the youth council requires familiarity with the age of youth as well as creating social inclusion.

The thesis is a qualitative study. The material was collected through thematic interviews. Instructors of youth councils of different sized municipalities or welfare areas with a professional background in youth work were interviewed for the work. The aim of the work was to find out what kind of roles the youth council directors have. By studying the roles, it was examined what kinds of means the directors use when directing youth councils.

From the research results it can be seen what different youth councils have in common for the role of the supervisor. The supervisor is, above all, a supporting adult, reliable and approachable, professional adult. The supervisor is a link between the young people and the organization, and often also an interpreter between the young people and adults' bureaucratic language. The methods used by the supervisors vary with personal competencies. Tools that bring together different supervisors include team building and regulating group dynamics, showing interest in young people and the topics they raise, supporting coping, and investing in the attractiveness of activities by taking advantage of fun as part of the activities. Without investment in social inclusion and team building, young people have little reason to remain as youth councillors.

Keywords: participation, youth work, youth council

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	8
2.1	Hyvinvointialue.....	8
2.2	Osallisuus.....	9
2.2.1	Näkökulmia osallisuuteen.....	9
2.2.2	Vaikuttamisosallisuus – poliittinen osallisuus.....	11
2.2.3	Sosiaalinen osallisuus.....	14
2.3	Nuorisotyö.....	16
2.3.1	Nuorisotyön historiaa ja perustelua.....	18
2.3.2	Nuorisotyön tehtävät.....	19
2.3.3	Osallisuus nuorisotyössä.....	20
2.4	Omat näkökulmavalinnat.....	24
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
3.1	Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko.....	25
3.2	Tutkimustehtävä.....	25
3.3	Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä.....	26
3.4	Aineistonkeruu.....	27
3.5	Aineiston analyysi.....	28
4	TULOKSET.....	29
4.1	Ohjaajan rooli.....	29
4.1.1	Tukiaikuinen.....	29
4.1.2	Kokoukset.....	34
4.1.3	Yhteyshenkilö.....	37
4.1.4	Nuorisopoliittinen asiantuntemus.....	38
4.2	Keinot nuorten osallisuustoiminnassa.....	39
4.2.1	Aikaa kohtaamiselle.....	39
4.2.2	Ryhmäyttäminen.....	41

4.2.3	Kokousten ohjaaminen	44
4.2.4	Aktiivinen yhteydenpito	46
4.3	Nuorisotyöllinen ote	48
4.4	Nuorten osallisuustoiminnan erityispiirteet.....	51
5	POHDINTA	55
5.1	Keskeiset tulokset.....	55
5.2	Johtopäätökset	60
5.3	Arviointi.....	64
5.4	Jatkotutkimusaiheita	65
LÄHTEET.....		67
LIITTEET		

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Lasten ja nuorten oikeutta tulla kuulluksi sekä osallistua heitä koskevan päätöksenteon valmisteluun edistetään Suomessa monin eri tavoin. Suomea sitoo YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, jonka artikla 12 takaa alle 18-vuotiaalle oikeuden ilmaista mielipiteensä, sekä velvoittaa huomioimaan lapsen mielipiteen häntä koskevissa asioissa (Yleissopimus lapsen oikeuksista). Lapsen oikeuksien sopimus on ollut pohjalla myös lakeja säädettäessä. Kuntalaki velvoittaa kuntaa perustamaan nuorisovaltuuston tai vastaavan nuorten vaikuttajaryhmän nuorten osallistumismahdollisuuksien varmistamiseksi (Kuntalaki 10.4.2015/410, 26. §). Nuorisolaissa puolestaan säädetään osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien takaamisesta kunta- ja valtiotasolla, sekä veloitetaan kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa (Nuorisolaki 21.12.2016/1285, 24. §).

Ensimmäiset nuorisovaltuustot on Suomessa perustettu kuntiin 1990-luvulla (Henriksson & Huttunen 2022, 8) ja kuntalakiin nuorisovaltuustot tai vastaavat nuorten vaikuttajaryhmät kirjattiin vuonna 2015 (Nuorisovaltuustojen liitto s.a.; Kuntalaki 26. §). Laki hyvinvointialueista velvoittaa perustamaan nuorten kuulemista ja vaikuttamistoimintaa mahdollistavan rakenteen ja huolehtimaan ryhmän toimintaedellytyksistä.

Hyvinvointialueista säädettyssä laissa säädetään muiden väestöryhmien ohella yksiselitteisesti myös ylikunnallisten nuorisovaltuustojen perustamisesta hyvinvointialueille: ”Aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä” (Laki hyvinvointialueista 29.6.2021/611, 32. §). Maakunnallisista nuorisovaltuustoista ei toistaiseksi ole juurikaan kootua tietoa eikä kaikissa maakunnissa ennen hyvinvointialueiden perustamista ole vielä ollut kokemusta kuntarajat ylittävistä nuorisovaltuustoista. Hyvinvointialuelaki tuo siis lukuisiin maakuntiin uudenlaisen toimintamuodon nuorten osallisuuden nimissä.

Hyvinvointialueet on muodostettu ratkaisemaan sosiaali- ja terveystalouden, sekä pelastustoimen järjestämisen haasteita. Palveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023. Niin sanottu soteuudistus on eräs Suomen historian merkittävimmistä hallinnollisista muutoksista. (Soteuudistus 2022). Samaan aikaan hyvinvointialueuudistusta on luonnehdittu myös suomalaisen demokratian uudistukseksi, jonka tavoitteena tulee olla asukkaiden osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollistaminen ja tukeminen (Mäkäläinen & Mölläri 2022).

2020-luvulle asti nuorisovaltuustoista ovat Suomessa vastanneet kuntalain velvoittamina kunnat. Nuorisovaltuustojen liitto ry:n mukaan (2023) nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä toimii 98 %:ssa suomalaisista kunnista. Nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoiminnan osaaminen on pitkälti kasautunut kuntien nuorisotoimiin. Hyvinvointialueilla puolestaan ei ole nuorisotyön ammatillista osaamista. Tämä opinnäytetyö esittää kysymyksen, mitä nuorisotyön ammatillinen osallisuusosaaminen nuorisovaltuuston ohjaamisessa on. Millaista osaamista nuorisovaltuustojen ohjaajilla on ja millaisia keinoja he käyttävät nuorten osallisuuden tukemiseksi? Opinnäytetyö pyrkii nostamaan esille nuorten vaikuttamistoiminnan erityispiirteitä, jotka hyvinvointialueilla tulisi ylikunnallisen nuorisovaltuuston toiminnassa huomioida.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa keskeisessä roolissa ovat asiantuntijahaastattelut. Nuorten osallisuus- ja vaikuttamistyöllä on nuorisotyössä jo historiaa, nuorisotyöllä Suomessa vielä enemmän. Asiantuntijoiden ja kokeneiden nuorisovaltuustojen ohjaajien haastatteluja yhdistelemällä kirkastan käsitystä siitä, mitä nuorisotyöllinen osallisuusosaaminen on.

Työn tilaaja on Etelä-Karjalan hyvinvointialue. Opinnäytetyö antaa tietoa nuorisotyön ammatillisen osallisuusosaamisen merkityksestä nuorten osallisuusraenteissa ja palvelee hyvinvointialueita maakunnasta riippumatta. Hyvin toteutettuna, riittävästi resursoituna hyvinvointialueella voidaan toteuttaa paitsi aidosti vaikuttavaa nuorten osallisuustyötä, myös koko organisaatiota hyödyttävää osallisuusoppimista. Opinnäytetyö palvelee niin osallisuustyöhön perehtyvää työntekijää, kuin hyvinvointialueen johtoa tekemällä näkyväksi niitä asioita, joita mm. työn resursoinnissa on huomioitava.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Hyvinvointialue

Etelä-Karjalan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023. Hyvinvointialueen vastuulla on sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestäminen Etelä-Karjalassa. Hyvinvointialueen osallistamistoimintaa valmistelee ja toimeenpanee 13-jäseninen osallisuus- ja demokratiajohtokunta. Osallisuus- ja demokratiajohtokunta kokoontui ensimmäisen kerran 29.11.2022 (Etelä-Karjalan hyvinvointialue 2022).

Merkittävän hallintouudistuksen lisäksi hyvinvointialueuudistuksella on pyrkimys olla suomalaisen demokratian uudistus, jossa eri toimijoiden osallisuus on keskeinen periaate. Asukkaat, asiakkaat, henkilöstö ja sidosryhmät halutaan saada mukaan niin suunnitteluun, valmisteluun kuin toimintaankin. Hyvinvointialueen korkeinta päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittu aluevaltuusto. Eri väestöryhmillä on vaikuttamistoimielimet: nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Vaikuttamistoimielimistä säädetään hyvinvointialuelaisissa (Laki hyvinvointialueesta 32. §). Vaikuttamistoimielimet ovat nimeään mukailleen kuulemisen ja vaikuttamisen turvaavia ryhmiä, joilla ei ole virkavastuuta eikä sen myötä varsinaista päätösvaltaa hyvinvointialueen toimintaan. Oman viiteryhmänsä äänen edustajana vaikuttamistoimielinten tehtäviin voi kuulua esimerkiksi lausuntojen kirjoittamista, lautakunnissa edustamista ja poliittiseen päätöksentekoon vaikuttamista. (Henriksson & Huttunen 2022, 6).

Nuorten oikeus osallistua hyvinvointialueen asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon on nyt ensimmäistä kertaa kirjattu lakiin lähtökohdaksi jo ennen uuden organisaation aloittamista. Ensimmäiset aluevaalit järjestettiin tammi-kuussa 2022 ja niissä valittiin hyvinvointialueiden päätöksentekijät, aluevaltuustot. Ehdokkaiden keski-ikä oli 50,3 vuotta. 24-vuotiaita tai sitä nuorempia ehdokkaita oli 3,5 % (366 ehdokasta). Valituksi tulleiden keski-ikä oli 51,1 vuotta. Alle 30-vuotiaita valituksi tuli vain 66 koko maassa (4,8 %). (Tilastokeskus 2022). Väestöstä 17,2 % on iältään 15–29-vuotiaita (Tilastokeskus 2023).

2.2 Osallisuus

2.2.1 Näkökulmia osallisuuteen

Osallisuus on käsitteenä arkipäiväisyydestään huolimatta, tai ehkä juuri sen vuoksi, haastava määriteltävä. Kielitoimiston sanakirjan (2022) mukaan ”osallisuus” on osallisena olemista, osuutta johonkin, tai ”lasten ja nuorten osallisuus” mahdollisuutta osallistua elinympäristönsä kehittämiseen tai yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Suomenkielinen sana osallisuus on hyvin erityinen käsite, jonka kääntäminen muille kielille vaatii perehtymistä siihen, mistä kulloinkin ollaan osallisia. Esimerkiksi englannin kielessä osallisuudesta käytetty *participation* kääntyy suomen kielelle niin osallisuudeksi kuin osallistumiseksi.

Osallisuudella voidaan kuvata niin yksilön ja yhteiskunnan välistä suhdetta ja aktiivista osallistumista yhteiskunnan kehittämiseen kuin myös henkilökohtaisempaa johonkin kuulumista, itsen merkityksellisyyttä ja hyvinvointia tai syrjäytymättömyyttä. Kauppisen ja Kiilakosken mukaan (2024, 146) osallistuminen ja osallisuus ovat lainsäädännön (mm. Kuntalaki 26. §) kautta liitoksissa mahdollisuuteen osallistua politiikkaan, palveluiden järjestämiseen tai yksilöllisiin, oman arjen asioihin tai oman paikan löytämiseen yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla. Näitä hyvin erilaisia osallisuuden määritelmiä Kauppinen ja Kiilakoski (2024, 146) käsittelevät sosiaalisen ja poliittisen osallisuuden käsitteiden kautta.

Osallisuuden käsitettä on kritisoitu epämääräisyydestä, jolla voidaan tarkoittaa lähes mitä tahansa. Nivala ja Ryyänen (2013, 9) toteavat usein olevan epäselvää sekä sen, mitä osallisuudella tarkoitetaan, että sen, millaista osallistumista pyritään aikaansaamaan. Theisin (2009) mukaan osallisuuden käsitteeltä on puuttunut vahva teoreettinen pohja, jolle lasten osallisuus voisi rakentua, mutta jonka voidaan katsoa pohjautuvan niin YK yleiseen ihmisoikeusjulistukseen kuin lapsen oikeuksien julistuksen kohtiin lasten oikeudesta saada tietoa ja osallistua päätöksentekoon ikätasoon soveltuvalla tavalla (Theis 2009, 373). Osallisuus on kattokäsite, jota voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Osallisuudesta puhuttaessa on siksi ensin tarkennettava, mihin teemaan huomiota juuri tässä yhteydessä halutaan – mistä nuoret ovat osallisia silloin, kun osallisuus toteutuu?

Julkisessa keskustelussa puhutaan mm. osallisuudesta tietoon, päätöksentekoon ja vaikuttamiseen, vastakohtana osattomuudelle. Huoli yhteiskunnallisesta syrjäytymisestä ja poliittisen osallistumisen vähenemisestä ovat muovanneet suomalaista osallisuuskeskustelua. Nivalan ja Ryytäsen (2013) mukaan osallisuuden valtavirtaistumisen juuret Suomessa ovat julkishallinnollisissa hankkeissa ja projekteissa: mietinnöin ja lakiuudistuksin on ainakin 1960–1970-luvuilta lähtien pyritty vahvistamaan kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. 1990-luvulla havaittiin kansalaisten menettäneen kiinnostustaan edustuksellista demokratiaa kohtaan – kunnallisvaaleissa nähtiin ennätysellisen alhaisia äänestysprosentteja ja kansalaisten nähtiin olevan vieraantuneita poliittisista puolueista. 1995 voimaan tullut kuntalaki korosti kansalaisten osallistumista ja sisäasiainministeriön osallisuushankkeen ajamana kehitettiin kuntiin suuremman kansalaistoiminnan keinoja ja paikallisdemokratiaa. Osallisuus on kuitenkin monitulkintainen käsite, jota voidaan käyttää hyvin erilaisissa tarkoituksissa. Opetushallituksen 2003–2007 koordinoiman Nuorten osallisuushankkeen tavoitteissa osallisuus nähtiin demokration edistämisen lisäksi myös nuorten syrjäytymistä ehkäisevänä elementtinä. Osallisuuden vastakohtina Nuorten osallisuushankkeessa nähtiin osattomuus, syrjäytyminen ja huono-osaisuus. (Nivala & Ryytäsen 2013, 11–14).

Hämäläinen (2008) tarkastelee osallisuuden käsitettä pedagogisen viitekehyksen kautta: osallisuus ei tapahdu automaattisesti vaan se saavutetaan kasvuprosessien kautta. Ilmiötä ymmärtääkseen tulee kysyä 1) mistä osallinen nuori tai nuoriso on osallinen sekä 2) miten osallisuus syntyy tai saavutetaan. Osallisuustarkastelun lähtökohtana on nuoren (tai nuorison) ja yhteiskunnan suhde. Pedagoginen viitekehys avaa samalla mahdollisuuden kasvatukselle ja ohjaukselle: kasvuprosessien edistäminen on myös osallisuuden edistämistä. (Hämäläinen 2008, 20–21)

Osallisuuden voidaan nähdä olevan *kuulumista* (liittyminen hyvinvoinnin lähteisiin ja merkityksellisiin vuorovaikutussuhteisiin) ja *vaikuttamista* (oman elämän kulkuun, mahdollisuuksiin, yhteisiin palveluihin). Osallisuuden ilmenemismuotoja ovat 1) päätösvalta omassa elämässä, 2) vaikuttaminen esimerkiksi palveluissa, asuinympäristössä tai yhteiskunnassa ja 3) vastavuoroiset sosiaaliset suhteet ja osallistuminen merkityksellisyyden luomiseen. (Isola ym.

2017, 5). Thomas (2007, 199) määrittää osallisuuden (*participation*) tarkoittavan sosiaalista osallisuutta (*”generally to taking part in an activity”*) tai osallistumista päätöksentekoon (*”specifically to taking part in decision-making”*).

2.2.2 Vaikuttamisosallisuus – poliittinen osallisuus.

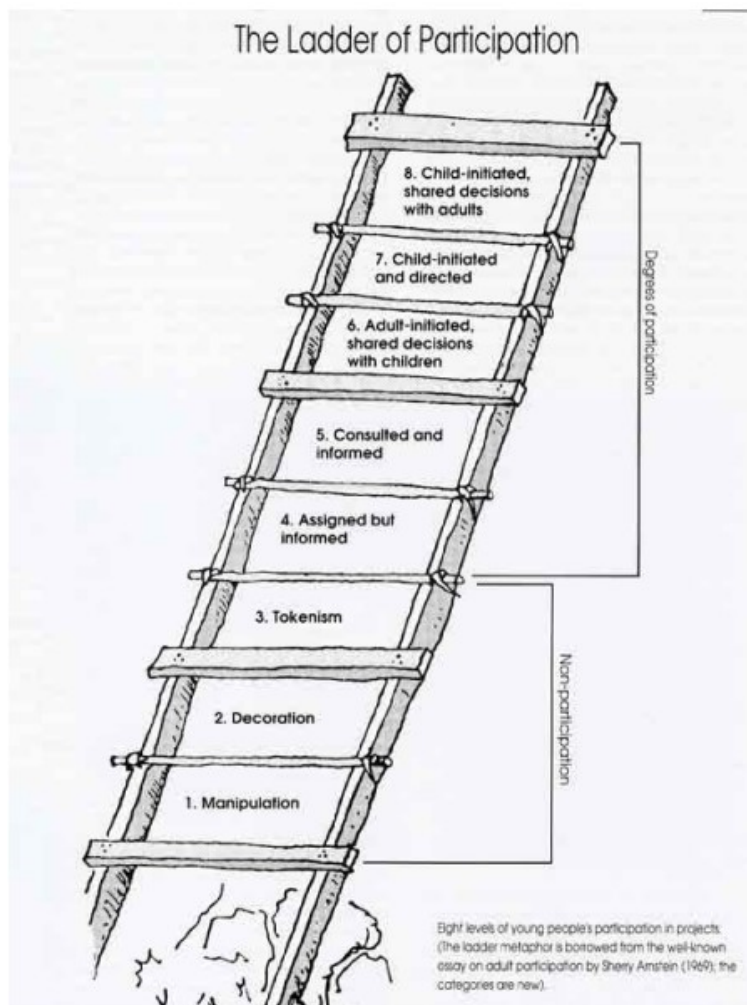
Osallisuudella voidaan tilanteesta riippuen tarkoittaa hyvin monenlaisia osallisuuden ja osallistumisen muotoja. Opinnäytetyön aihetta ajatellen on perusteltua keskittyä nimenomaan sellaiseen osallisuuteen, jolla viitataan mahdollisuuteen tulla kuulluksi yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja vaikuttaa siihen. Vaikuttamiseen ja päätöksentekoon kytkeytyvän osallisuuskäsitteen juuret ovat YK:n ihmisoikeusjulistuksessa, jolla turvataan esimerkiksi jokaisen oikeutta mielipiteeseen ja ilmaisuun (18. artikla) tai demokratiaan (21. artikla) (YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus). Lasten ja nuorten osallisuudesta lausutaan lisäksi YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksessa, jonka artikla 12 edellyttää sopimusvaltioilta lasten kuulemistä iän ja kehitystason mukaisesti heitä koskevissa asioissa. (Yleissopimus lapsen oikeuksista). Lapsen oikeuksien sopimus on maailman laajimmin voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Se on hyväksytty YK:n yleiskokouksessa 1989 ja Suomessa sopimus on lainsäätövoimassa ollut vuodesta 1991. (Lastensuojelun keskusliitto).

Lansdown (2009) tunnistaa osallisuuskäsitteen moniulotteisuuden ja kontekstin mukaan vaihtuvat tulkinnat. Osallisuuskäsitteen ankkuroiminen ihmisoikeussopimusten tarkoittamaan henkeen kuitenkin täsmentää käsitettä: siitä on tullut eräänlainen lyhenne lapsen oikeuksien artikla 12 tarkoittamasta oikeudesta tulla kuulluksi, unohtamatta muita keskeisiä ihmisoikeuksia, kuten oikeus ilmaista mielipiteitä, omantunnonvapaus tai oikeus tietoon. (Lansdown 2009, 37)

Yleisesti ottaen voitaneen sanoa, että kansalaisten osallisuus päätöksentekoon on minkä tahansa demokraattisen valtion perusedellytys. Hart (1992) lähtee liikkeelle siitä ajatuksesta, että kansalaisten osallisuuskasvatus alkaa lapsista. Taitoja (*competence*) ja rohkeutta (*confidence*) olla osallinen tulee harjoittaa käytännön tasolla pienestä aloittaen, asteittain kasvaen. Demokratiassa tulee rakentaa kasvun mahdollisuuksia osallisuudelle ja päätöksentekoon osallistumiselle:

The confidence and competence to be involved must be gradually acquired through practice. It is for this reason that there should be gradually increasing opportunities for children to participate in any aspiring democracy, and particularly in those nations already convinced that they are democratic. (Hart 1992, 2)

Arnsteinin (1969) kansalaisosallisuuden mallia mukaillen Hart (1992, 8–14) rakensi lasten ja nuorten osallisuusrakenteiden tarkasteluun oman osallisuuden porrasmallinsa – Ladder of Children Participation, lasten osallisuuden portaat. Porrasmallin tavoite oli tarjota luokittelujärjestelmä (*typology*) lasten osallisuustoimien valmistelun ja suunnittelun tueksi.

Kuva 1: Lasten osallisuuden portaat (Hart 1992, 8)

Hartin porrasmalli on levinnyt laajasti ja siitä on nähty monenlaisia mukaelmia. Laaja levinneisyys on poikunut runsaasti myös kritiikkiä mallin jäykästä hierarkiasta tai siitä, ettei osallisuusrakenteiden lopputuloksena ole aina tarkoituk-

senmukaista pyrkiä kaikissa tapauksissa kohti ylintä porrasta. Esimerkiksi Ni-vala & Ryyänen (2013, 21–24) huomauttavat porrasmallien vievän huomiota liiaksi vallanjaon muuttumiseen yhteistoiminnan kustannuksella. Hartin malli puolustaa kuitenkin paikkaansa siltä osin, että se havainnollistaa hyvin niitä haasteita, joita nuorten kanssa toimivat ammattilaiset joutuvat pohtimaan, kun heidän pyrkimyksensä on luoda ja toteuttaa aidosti osallisuutta lisääviä ja tavoittelevia toimintamalleja. (esim. Thomas 2007, 204). Hartin osallisuuden portaat onkin edelleen hyvä väline nimenomaan oman toiminnan reflektointiin osallisuustoimia toteuttavalle ammattilaiselle.

Vaikuttamisosallisuus on vahvasti kirjattu yhteiskunnallisia toimintoja sääteleviin lakeihin. Kuntalain luku 5 käsittelee kokonaisuudessaan kuntalaisten osallistumista päätöksentekoon. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista huolehtiminen on kunnan valtuuston vastuulla ja erilaisia menetelmiä laki tarjoilee useita kuulemistilaisuuksista ja kansalaisraadeista toimielimiin mukaan kutsumiseen ja oma-aloitteisen suunnittelun ja valmistelun tukemiseen (ks. tarkemmin Kuntalaki 8.2.2019/175, 22. §)

Kuntalaissa määritellään myös erikseen joidenkin väestöryhmien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnassa tulee olla nuorisovaltuusto tai sitä vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, jolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan palvelujen suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. (Kuntalaki 26. §). Kuntalain lisäksi nuorten osallistumisoikeudesta säädetään nuorisolaissa, joka velvoittaa kuntaa ja valtion viranomaista järjestämään nuorille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa mm. nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 24. §)

Hyvinvointialueista annetussa laissa on niin ikään jo lähtökohtaisesti säädetty kansalaisten ja palvelujen käyttäjien mukaan ottamisesta päätöksenteossa. Hyvinvointialueelle tulee asettaa nuorisovaltuusto tai nuorten vaikuttajaryhmä, jonka toimintaedellytyksistä aluehallituksen on huolehdittava. Vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella. (Laki hyvinvointialueista, 32. §).

Nivala ja Ryyänen (2013) esittävät artikkelissaan kriittisiä huomioita julkishallinnollisesta osallisuuskeskustelusta. Osallisuuskeskustelulla on Suomessa pitkä osallistumattomuuteen ja kansalaisaktiivisuuden heikkenemiseen liittyvä traditio. Kenties tästä johtuen osallisuuden edistämässä tullaan herkästi rakentaneeksi hierarkioita, joiden taustaolettama on, että osallisuus ei voi syntyä itsestään, vaan edellyttää osallistamista. Toisaalta kriittistä huomiota on syytä kohdentaa myös siihen, ettei osallisuus pelkisty vain kauniiksi retoriikaksi, vaan aidosti merkitykselliseksi toiminnaksi (prosessien tai osalliseksi tehtävien näkökulmasta). (Nivala & Ryyänen 2013, 14–15).

Nuorten osallisuuden asiantuntijoiden kanssa keskustellessa törmää toisinaan ”osallisuusharhan” käsitteeseen. Tällä viitataan Nivalan ja Ryyänenkin esiin nostamaan osallisuuspuheen retoriseen luonteeseen: osallisuus pelkistyy julkishallinnossa herkästi rituaalisiksi toimenpiteiksi ja byrokratiaksi, joissa toiminnan vaikuttavuudella tai osallisten itsensä kokemuksella ei ole merkitystä. Boldtin (2021) keskeinen havainto on, että nuorten edustukselliset osallisuusrakenteet saattavat myös vahvistaa ulkopuolisuuden tunnetta, kun valittu osallisuusmenetelmä ei kohtaakaan nuoren tarpeiden kanssa ja nuori poistuu toiminnosta. Hyvinvointialueilla oman haasteensa nuorisovaltuustoille muodostavat vielä lukuisat muut seikat, kuten kuntien väliset välimatkat tai eri kuntien nuorisovaltuustojen eritahtisuus.

2.2.3 Sosiaalinen osallisuus

Kauppisen ja Kiilakosken (2024, 147–148) oletuslähtökohta on, että osallisuudella tarkoitetaan sellaista suhdetta, joka muodostuu kokemuksellisesti, toiminnallisesti, tai tunnetasolla yksilön ja häntä itseään isompien sosiaalisten kokonaisuuksien välille. Näitä sosiaalisia kokonaisuuksia voivat olla esimerkiksi ryhmä, yhteisö, perhe tai yhteiskunta. Osallisuuden arvioinnissa tällöin olennaista on yksilön oma kokemus kuulumisesta, arvostuksesta, tai mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään.

Nuorisovaltuustoissa on kyse vaikuttamisosallisuudesta, oikeudesta osallistua itseä koskevaan päätöksentekoon. Nivalan ja Ryyänen (2013) mukaan ihmisen sosiaaliseen perusluonteeseen kuuluva osallisuus on johonkin kuulumista, tai toimimista yhteydessä muihin ihmisiin. Osallistuminen on toimintaa,

joka saattaa tukea osallisuuden syntymistä, mutta ei suoraan silti täytä osallisuuden kriteeristöä. Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan kolme elementtiä: johonkin kuulumisen, osallistuminen ja tunne kuulumisesta. (Nivala & Ryyänen 2013, 26–27). Nuorten vaikuttamisosallisuus on monin erilaisin sopimuksin edistettävä ihmisoikeuskysymys, jonka toteutuminen on yhteiskunnalle välttämätön, mutta johon yksittäisen nuoren osallistuminen on vapaaehtoista. Nuorten vaikuttaminen ja kuulluksi tuleminen yhteiskunnallisen rakenteen kautta on alisteinen nuorten kokemukselle tähän rakenteeseen kuulumisesta ja sen tuottamasta yhteisöllisyydestä. Kokemuksellisella tasolla Nivalan (2008) mukaan olennaista osallisuuskokemuksen syntymiselle on yksilölle kehittyvä tietoisuus johonkin kuulumisesta, osallistumisen mahdollisuuksista sekä omasta merkityksestä osana yhteisöä. (Nivala 2008, 168–172). Nuorisovaltuuston toiminnan näkökulmasta keskeistä nuoren osallistumismotivaation kehittymiselle ja säilymiselle on vaikuttavuuden lisäksi kokemus kuulumisesta ja yhteisöstä. Yksinomaan nuorisovaltuustoon kuulumisen ei tuota kokemusta vaikuttavuudesta, eikä kirkasta nuoren osallistumisen Voiko nuorten poliittinen osallisuus toteutua ilman sosiaalisen osallisuuden elementtiä?

Maunu ja Kiilakoski (2018) käsittelevät rinnakkain sosiaalista ja poliittista osallisuutta, sekä näiden vaikutusta toisiinsa. Yksilön kokemalle osallisuudelle olennainen merkitys on myönteisillä yhteisösuhteilla: hyväksytyksi tulemisen kokemuksella. Pelkät järjestelmät eivät riitä osallisuuden tukemiseen, vaan niiden rinnalle tarvitaan kohderyhmäherkkää kohtaamista ja ohjaamista. Poliittisen osallisuuden perustana on vuorovaikutus, joka tapahtuu myönteisissä kohtaamisissa. Motivaatio ja valmius osallisuudelle perustuu saatuun kokemukseen itsestä toimijana, jolla on mahdollisuus vaikuttaa ympäristöönsä. Vastaavasti osattomaksi jättäytymisen taustalla on todennäköisemmin kokemus maailmasta ikävänä paikkana ja muista ihmisistä epäluottamuksen kohteina. Ennen kaikkea nämä eivät ole kokemuksia, joita voisi itse valita, vaan ne rakentuvat vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja toisten ihmisten vaikutuksesta: suhtautumisesta ja ohjaamisesta. (Maunu & Kiilakoski 2018, 115–116).

Maunun tutkimuksen havainto oli, että tutkittavat nuoret pitivät ryhmänsä hyvää tai huonoa yhteishenkeä ikään kuin luonnon voimana, joka vain on sellai-

nen kuin on. Nuorten kyky arvioida konkreettisia ryhmähenkeä rakentavia tekijöitä ei ollut kovin vahva ja tästä johtopäätös siis on, ettei nuorilla tästä johtuen ollut tietoisia valmiuksia vahvistaa omalta osaltaan ryhmien sosiaalista osallisuutta. Tämä korostaa ryhmiä ohjaavien opettajien tai ohjaajien vastuuta osallisuuteen ohjaamisessa. (Maunu & Kiilakoski 2018, 125)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n joka toinen vuosi koottavassa kouluterveyskyselyssä ”osallisuus”-otsikon alle on koottu kysymyksiä nuorten kokemasta omasta merkityksellisyydestä, lähiyhteisöstä ja vaikuttamisesta. Osallisuutta mitataan kysymällä muun muassa nuoren kokemuksia luokkayhteisöön tai omaan lähiyhteisöön kuulumisesta, kokeeko nuori olevansa tarpeellinen muille ihmisille, vaikuttavansa elämänsä kulkuun tai tavoittelemaan itselleen tärkeitä asioita, luotetaanko häneen ja pystyykö hän vaikuttamaan joihinkin elinympäristönsä asioihin.

Osallisuuden osaamiskeskuksen julkaisussa (2023) osallisuus on määritelty mahdollisuudeksi tulla kuulluksi omana itsenään. Osallisuudessa painottuu vuorovaikutuksellisuus ja nuoren subjektiivinen kokemus kohdatuksi tulemisesta. Keskeistä on nuoren asiantuntijuuden tunnustaminen omaan arkeen ja elämänpiiriin liittyvissä asioissa kunnan palveluita ja toimintaa suunniteltaessa ja niistä päätettäessä. Oleellista on myös mahdollisuus saada valtaa ja vastuuta, tehdä valintoja ja ilmaista mielipiteitä ja näin kartuttaa tärkeitä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. (Lettenmeier ym. 2019, 3). Osallisuus on sekä sosiaalista, että poliittista: kiinnostusta omaan ympäristöön ja mahdollisuus osallistua tai vaikuttaa päätöksentekoon. Osallisuus on tällöin aktiivista osallistumista, kiinnostusta ja kyvykkyyttä vaikuttamiseen. Osallisuus on myös valtaa tehdä päätöksiä, kohdentaa resursseja ja tulla kuulluksi päätöksenteon prosesseissa. Kyse on oman paikan löytämisestä suhteessa yhteiskuntaan. (Osallisuuden osaamiskeskus, 2023)

2.3 Nuorisotyö

Nuoruus on lapsuuden ja aikuisuuden väliin sijoittuva elämänvaihe, jota voi kuvata ristiriitaisten mielikuvien ajanjaksoksi, jossa yhdistyvät niin unelmien

kehittyminen sekä avointen mahdollisuuksien ja vapauden aika kuin mahdollisten uhkien sävyttämä välivaihe, jossa nuori tasapainoilee lisääntyvän elämänvastuunsa sekä oman keskeneräisyytensä kanssa. (Nivala & Saastamoinen 2010, 10).

Nuorisotyötä ei usein määritellä tarkkarajaisesti. Lasten ja nuorten kasvatuksen parissa työskentelevien ammattikuntien joukossa nuorisotyö väljemmin säädeltynä kasvatuksen alana erottuu esimerkiksi formaalimmista ja voimakkaammin säädellyistä varhaiskasvatuksesta ja opetustyöstä. Nuorisotyöksi on myös tavattu kutsua sekä ammatillisesti (esimerkiksi kunnissa ja seurakunnissa), että vapaaehtoistyönä (esimerkiksi urheiluseuroissa ja muissa vapaaajan järjestöissä) tehtävää nuorten kanssa toimimista. Ammatilliselle sekä vapaaehtoiselle nuorisokasvatukselle yhteistä on, että toiminta sijoittuu usein nuorten vapaa-aikaan ja perustuu hyvin usein nuoren vapaaehtoiseen osallistumiseen. Kaikenlainen työ nuorten kanssa on arvokasta, mutta ammatillisen nuorisotyön kannalta on toisinaan haastavaa, että julkisessa keskustelussa nuorisotyö näyttäytyy määrittelemättömänä, eikä nuorisotyön ammatillista työtettä tunnisteta.

Nuorisotyötä on luonnehdittu jopa ”semiprofessioksi” viitaten sen aseman löyhempään säätelyyn vakiintuneempien ja siten yhteiskunnallisesti tunnustettujen kasvatusalan ammattien rinnalla. Tällaisen ammattikunnan taakkana voi olla ammatillisen osaamisen tunnistamattomuus ja tunnustuksen puute, jotka osaltaan synnyttävät epävarmuutta. Toisaalta vapaampi säätely tarjoaa enemmän mahdollisuuksia liikkua esimerkiksi ammattien rajapinnoilla ja etsiä luovia ja ketteriä ratkaisuita. (Nieminen 2023, 25).

Ammatillisen nuorisotyön ja vapaaehtoisen harrastustoiminnan eräs keskeinen ero lienee suhtautumisessa kasvatukseen; ammatillisen nuorisotyön tavoitteena on tarjota nuorelle mahdollisuus kasvuun riittävän turvallisessa ympäristössä. Vapaaehtoisen nuorisotoiminnan tavoite on usein taidon ja harrastajuuden kehittämisessä (vrt. urheiluseuratoiminta). Soanjärven (2011, 103) mukaan kasvattajuus on nuorisotyöntekijälle myönteinen asia, johon ammatillinen identiteetti pohjautuu: nuorisotyöntekijän kasvatusotteen takana on tavoite ohjata nuorta kohti hyvää elämää. Jeffsin (2001) mukaan nuorisotyötä

kuvataan ikäkauteen keskittyvänä toimintana, joka edellyttää niin asiantuntijuutta nuoruudesta kuin kykyä toimia nuorten kanssa. (Soanjärvi 2011, 99).

Corneyn (2021) mukaan nuorisotyön tehtävä on purkaa niitä yhteiskunnallisia normeja ja rakenteita, jotka ylläpitävät aikuisten valtaa nuorempaan sukupolveen (Kauppinen & Kiilakoski 2024, 150). Valtakunnallisessa nuorisotyön ja politiikan ohjelmassa nuorisotyöllä tarkoitetaan kasvatuksellista toimintaa, jota toteutetaan kohtaamalla nuori yksilö- tai ryhmätoiminnassa ja joka tukee nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta yhteiskunnassa. (VANUPO 2024).

2.3.1 Nuorisotyön historiaa ja perustelua

Suomalaisella nuorisotyöllä on yli satavuotinen historia. Ammatillista nuorisotyötä on tehty koko Suomen itsenäisyyden ajan. Kristillisellä nuorisokasvatuksella, josta nykyinen nuorisotyö monin tavoin periytyy, on juuret vielä kauempana historiassa. (Nieminen 1995). Nuorisotyötä voi Suomessa opiskella toisella asteella ja korkeakouluissa ja suomalainen nuorisotyön koulutus on kansainvälisesti tarkastellen korkeatasoista. Ensimmäisinä nuorisotyön koulutukseen johtaneina askeleina voidaan pitää työkeskus Kalliolasta liikkeelle lähteneitä kerhotyön kursseja ja myöhempää kerhonjohtajakoulutusta (Nieminen 1995, 111–116).

Nuorisotyöstä säädetään nuorisolaissa, jonka lisäksi nuorisotyötä ohjaavia säädöksiä on mm. kuntalain ja hyvinvointialueista annetun lain pykälät nuorten kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Ensimmäinen nuorisolaki tuli voimaan 1.7.1972. Lain valmistumista oli edeltänyt useita vuosia kestänyt toimikuntien ja työryhmien työskentely, joiden keskustelujen keskeinen jännite avautuu lain ensimmäisessä pykälässä: laissa määritellään nuorisotoiminnaksi nuorten vapaa kansalaistoiminta, nuorisotyöksi nuorisotoiminnan edellytyksien luominen ja tukeminen. (Nieminen 1995, 360).

Nuorisotyön tehtävät voidaan luokitella karkeasti kahteen lajiin. Tavoitteellisia päämääriä ovat ne, joihin nuorisotyön organisaatiot tai nuorisotyöntekijät ilmaisevat pyrkivänsä. Todellisia tehtäviä puolestaan ovat ne, joita nuorisotyö käytännössä toteuttaa. (Nieminen 1995, 11). 2020-luvulla NUPSit (nuorisotyön

perussuunnitelmat) pyrkivät kuvaamaan niitä tehtäviä, joita nuorisotyö toteuttaa.

Soanjärven mukaan (2011, 119) nuorisotyötä ei ole vielä riittävästi tunnistettu ja kyetty tekemään näkyväksi. Tämä näyttäisi 2020-luvulla olevan edelleen asian laita. Nuorisotyön akateeminen tutkimus on vähäistä ja nuorisotyön rahoitus niin pientä, että monessa kunnassa nuorisotyöhön osoitettu resurssi ei ole mittasuhteessa nuorten osuuteen väestöstä. Nuorisotyön tulkitsemisen haastetta kenties lisää myös se Niemisen esiin nostama seikka, että nuorisotyön tehtävä yhteiskunnassa ja yksilön elämässä saattavat olla aivan eri asioita (Nieminen 1995, 11).

Keskeinen nykyaikaista nuorisotyötä määrittävä asiakirja on valtioneuvoston nuorisopoliittinen periaateohjelma. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023 sisältää kolme tavoitekokonaisuutta: nuoren edellytykset sujuvaan arkeen, keinot ja taidot osallistumiseen ja vaikuttamiseen sekä yhdenvertaisuuden ja turvallisuuden vahvistuminen. Osallisuuskehityksen osalta valtioneuvoston ohjelma painottaa koulujen demokratiakasvatuksen lisäksi nuorille suunnattujen yhteiskunnallisen osallistumisen välineiden kehittämistä. (VANUPO 2020).

2.3.2 Nuorisotyön tehtävät

Nieminen (2007) luokittelee nuorisotyön tehtävät neljän perusfunktion kautta. Sosialisatiofunktioksi kutsutaan sellaista nuorisotyön tehtävää, jonka tarkoituksena on yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollistava arvo- ja asennekasvatus, tietojen ja osaamisten välittäminen nuorille. Suomalaisella nuorisotyöllä on vahva historia erityisesti nuorison poliittisen sosialisoinnin toteuttajana. Personalisaatiofunktioksi kutsutaan nuoren tukemista kasvussa omaksi itsekseen. Nuorisotyön tehtävä on kehittää nuoren yksilöllisiä mahdollisuuksia ja tarjota tilaa innostaville oppimiskokemuksille. Personalisaatiofunktion kannalta on välttämätöntä huomioida nuorisotyön vapaaehtoiseen osallistumiseen nojaava luonne: nuorisotyön tehtävä on paitsi tunnistaa nuorten tarpeita ja luoda inhimillisen kasvun mahdollisuuksia, myös kuunnella ja tulkita nuorten itsensä ilmaisemia tarpeita ja kunnioittaa niitä. (Nieminen 2007, 23–25).

Nuorisotyön kolmanneksi perustehtäväksi Nieminen muotoilee nuorten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen ja yhteiskuntaan liittymiseen liittyvien ongelmien korjaamisen, eli kompensatiofunktion. Usein tässä kohden puhutaan heikommassa asemassa olevista nuorista, erityisnuorisotyöstä, tai korjaavasta työstä. Kompensoivalla työllä tasoitetaan sosialisatiossa tai personalisatiossa ilmeneviä vaikeuksia tai puutteita. (Nieminen 2007, 25).

Nuorisotyön neljänneksi luokiteltua tehtävää saatettaisiin kutsua myös nuorisopolitiikaksi. Nieminen nimittää tätä resursointi- ja allokontifunktioksi, kun kyse on vaikuttamisesta yhteiskunnan nuorille osoittamiin voimavaroihin sekä niiden suuntaamiseen. 1900-luvun alusta alkaen tätä tehtävää ovat toteuttaneet erityisesti puoluepoliittiset nuorisojärjestöt ja nuorten etujärjestöt, joiden keskeinen tehtävä on ollut mahdollistaa nuorille vaikuttamisen itseään koskeviin asioihin. Nuorisopolitiikalla vaikutetaan siihen, miten nuoret huomioidaan eri elämänalueilla tai julkisessa päätöksenteossa. (Nieminen 2007, 25–26).

2.3.3 Osallisuus nuorisotyössä

1970-luvulla valtion nuorisotyölautakunnan ohjelmajulistuksessa edellytettiin erityistä huomiota sille, miten nuorten ryhmät saataisiin osallistumaan yhteiskuntapoliittiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. (Nieminen 1995, 350). 2020-luvulle tultaessa osallisuus on erottamaton osa nykyaikaista nuorisotyötä, jossa sosiaalisen ja poliittisen osallisuuden välillä on selkeä yhteys: sosiaalinen osallisuus on kytköksissä ja luo edellytyksiä myös poliittiselle osallisuudelle. (Kauppinen & Kiilakoski 2024, 156).

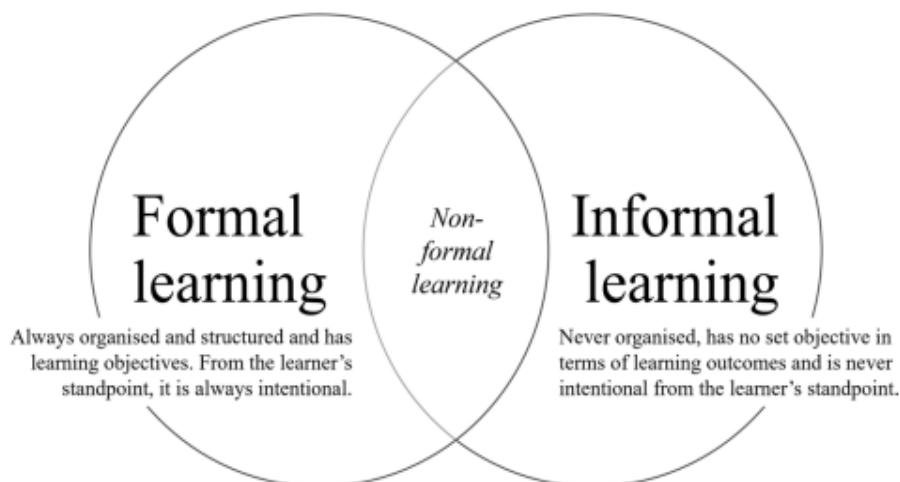
Nuorisolain (2016 2. §) ensimmäiseksi tavoitteeksi on kirjattu ”edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa” ja vasta tämän jälkeen tulevat kasvun ja harrastusten tukemiseen, yhdenvertaisuuteen ja elinolojen parantamiseen liittyvät lain tavoitteet.

Nuorisotyön lähtökohtana on nuoren subjektius ja siksi osallisuus on eräänlainen nuorisotyön peruste (mm. Kauppinen & Kiilakoski 2024, 146). Nuorisotyöntekijän ammattitaitoa on herkkyyttä lähestyä nuorta nuoren ehdoilla ja siten

kyetä tulkitsemaan ja aistimaan nuoren tarpeet. Nuorisotyön perustana on vapaaehtoinen osallistuminen ja pyrkimys päästä nuoren kanssa nuorisotyölliseen suhteeseen. Tällainen vapaaehtoisuuteen perustuva suhde voi tulla päätökseen nopeastikin, sillä nuorella ei ole pakkoa sen ylläpitämiseen. Tässä mielessä nuorisotyöntekijä on nuoren armoilla. Nuorisotyön ammattitaitoa on siis sekä herkkyyttä lähestyä nuorta ja nuoren maailmaa, tulkita nuoren esiintuomia tarpeita sekä sietää ennakoimattomia tilanteita. (Soanjärvi 2011, 104).

Nuorisotyö perustuu siis nuoren vapaaehtoiseen halukkuuteen. Tämä saateen virheellisesti jopa nuorisotyön sisällä nähdä niin, että nuoren tulee itse ilmaista halunsa ja toiveensa ja työntekijä tämän jälkeen auttaa häntä toteuttamaan. Ammatillinen kyvykkyys on kuitenkin syvempää. Soanjärven (2011, 103–104) mukaan nuorisotyöntekijän tehtäväksi tulee herättää halu toimintaan, mikäli nuori ei itse nosta esiin ajatuksiaan tai toiveitaan. Soanjärvi tarkoittaa viittaavansa nuoren oman elämän haltuun ottamiseen, mutta laueasti samaa periaatetta voidaan ajatella koko nuorisotyön läpäiseväksi. Nuorisotyöntekijän ammatillista taitoa ovat läsnäolo ja kuunteleminen, joiden kautta nuorisotyöntekijä pystyy poimimaan vihjeitä nuoren omasta ajattelusta.

Erityisesti eurooppalaisessa nuorisopolitiikassa nuorisotyön kuvataan usein olevan non-formaalia oppimista ja samat sanavalinnat toistuvat myös Suomessa ammatillisen nuorisotyön kielessä. Non-formaali sijoittuu kasvatuksen kentässä opetussuunnitelmiin perustuvan ja tutkintoon johtavan formaalin opetuksen sekä sattumanvaraisen, suunnittelemattoman, informaalin arkioppimisen välimaastoon.

Kuva 2 Non-formaalien oppimisen määritelmä, OECD. Johnson & Majewska, 2024, 3.

Non-formaalille oppimiselle on löydettävissä joitakin selkeitä määritelmiä. Se voi olla jäseneltyä, suunnitelmallista ja sitä voidaan toteuttaa myös formaalin oppimisen kanssa rinnakkain. Oppimisen motivaatio nousee oppijasta itseltään ja sen sisällöt saattavat valikoitua siten, kuin on tarkoituksenmukaista osallistujan näkökulmasta. Osallistujalle ajankohtainen tavoite ei välttämättä ole siis sama kuin tiukasti organisoidussa formaalissa opetussuunnitelmassa mainittu tavoite. Non-formaaliin oppimiseen liittyy kognitiivisia, emotionaalisia, sosiaalisia ja käyttäytymiseen liittyviä painotuksia, jotka voivat tukea erilaisten taitojen, kuten viestintä-, organisointi- ja johtamistaitojen sekä sosiaalisten ja kulttuurienvälisten taitojen kehittämistä. (Johnson & Majewska 2024, 4).

Non-formaalien oppimisen toteuttaja ei ole virallinen instituutio, eikä oppiminen johda tutkintoon. Non-formaalista oppimista voidaan toteuttaa myös virallisen koulujärjestelmän sisällä, tai esimerkiksi osana nuoriso- tai seuratoimintaa. Non-formaalissa oppimisessa jäseneltyä on kuitenkin usein esimerkiksi oppimisen tavoite, siihen käytettävä aika tai saatavilla oleva oppimisen tuki. Oppijan näkökulmasta oppiminen on tarkoituksellista. Formaali oppiminen on tarkoituksellista myös opetuksen toteuttajan näkökulmasta, sillä sitä ohjaa esimerkiksi opetussuunnitelma, tai toteuttajan saama rahoitus. Informaali oppiminen on arjessa ja elämässä tapahtuvaa tahatonta oppimista, joka voi toisinaan olla tarkoituksellista, mutta jolla usein ei ole määriteltyä tavoitetta tai aikajännettä. Keskeinen näitä oppimisen muotoja erottava tekijä on informaalin oppimisen suunnittelemattomuus. Formaali oppiminen on aina, non-formaali useimmiten, suunnitelmallinen prosessi. (Rogers 2014, 15–16).

Ammatillista nuorisotyötä toteutetaan parhaimmillaan non-formaalien oppimisen rakenteella: suunnitelmallisesti, tavoitteellisesti ja nuorilähtöisesti. Tällöin nuori itse on keskeisellä tavalla osallinen prosessin tavoitteiden, toteuttamisen ja arvioinnin kannalta. Formaaliin koulumaailmaan verrattuna ero on jopa radikaali, sillä siinä missä formaalin koulutuksen tavoitteet tulevat opetussuunnitelmasta ja menetelmät ovat ammattilaisen valitsemia, non-formaalille kasvatukselle nuoren oma tahto on ratkaisevaa: nuori on aktiivinen toimija, joka määrittelee asian, jota haluaa tehdä, keinon jolla saavuttaa tavoitteensa ja lopulta myös nuoren arvio toiminnan onnistumisesta on tärkeämpi kuin ulkoinen arvio. Nuorisotyöntekijän tehtävää tässä voisi kuvata kuten Kauppinen & Kiilakoski: Kohtaamisena, jossa aikuisen nuorisotyöntekijän pyrkimyksenä on olla vastaanottavainen nuoren tilanteeseen tuomille ajatuksille, vihjeille ja tunteille (Kauppinen & Kiilakoski 2024, 150). Soanjärven (2011, 105) mukaan nuorisotyöllisen kasvatuksen lähtökohta on nuorella itsessään, ja nuorisotyöntekijän tehtävänä ei ole toimia nuorten puolesta vaan heidän kanssaan, rohkaista ja innostaa toimimaan. Nuorisotyö ei voi toteutua ilman nuoren omaa halukkuutta

Kiilakoski ja Kauppinen (2021, 87–88) kuvaavat nuorisotyön ”akateemiseksi kotipesäksi” sosiaalipedagogiikkaa, jossa oppimisen käsitteen sijaan käytetään enemmän kasvatuksen ja sivistyksen käsitteitä. Sosiaalipedagoginen lähestymistapa ja non-formaalien oppimisen käsite pohjaavat molemmat pitkälti osallistujan tai oppijan omaan motivaatioon ja näille yhteistä on ohjaajan rooli rinnalla kulkijana opettajuuden sijaan.

Nivalan ja Ryynäsen mukaan (2013) sosiaalipedagogiikassa näkökulma osallisuuteen on erottamattomasti kasvun ja kasvatuksen näkökulma. Kasvaminen (ja kasvatustapahtuu kaikissa ihmisen kasvuympäristöissä ja -yhteisöissä ja osallisuuden kokemukset kasvattavat osallisuuden ja yhteiskunnallisen kyvykkyyden taitoja. Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan kuulumista, osallistumista sekä tunnetta kuulumisesta – tarvitaan kokemuksia kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta omana itsenään, osana yhteisöä. Osallisuus on eettinen ideaali, jonka ulottuvuuksia ovat niin omissa pieniyhteisöissä toimiminen kuin sitä kautta myös yhteiskunnan jäsenyyteen kasvaminen. (Nivala & Ryynänen 2013, 24–29)

2.4 Omat näkökulmavalinnat

Tämä opinnäytetyö lähestyy nuorten vaikuttamistoimintaa siitä näkökulmasta, että nuoren ensisijainen tehtävä on olla nuori: kasvava ja kehittyvä, omaa minuuttaan tutkiva yksilö, keskeneräinen. Hänellä on oikeus saada tukea osallistumiselleen ja nuorisovaltuutettuna kehittymiselleen ja tämä tuki on keskeistä aidosti vaikuttavan nuorten osallisuuden toteuttamisessa.

Opinnäytetyön toinen näkökulmavalinta on ammatillisen nuorisotyön korostaminen nuorisovaltuutettujen kasvun tukena. Oma ymmärrykseni nuorisovaltuustossa tapahtuvasta osallisuusohjauksesta on kertynyt ja kehittynyt omien työvuosieni aikana kunnallisen nuorisovaltuuston ohjaajana. Opinnäytetyössä valittu näkökulma aiheen tarkasteluun on nuorisovaltuuston ohjaamiseen perehtyneiden nuorisotyön ammattilaisten: millaisen roolin nuorisotyön ammattilainen ottaa ohjatessaan nuorten osallisuustoimintaa? Millaisilla menetelmillä he ohjaavat nuoria vaikuttajia? Mitä heille tarkoittaa ”nuorisotyöllinen ote”? Näkökulmani on myös sikäli sosiaalipedagoginen, että näen ohjaajan roolin olevan paitsi kasvatuksellinen, ennen kaikkea innostajan rooli. Tällöin ohjaaja ei asemoidu nuorisovaltuutettujen yläpuolelle vaan pikemmin rinnalle ja taustalle. Hierarkkisen ylhäältä päin tapahtuvan osallistamisen sijaan kyse on yhdessä tekemisestä ja työntekijän rooli Kurjen (2005, 345–346) sanoin on välittää tietoja ja järjestellä osallistumisen mahdollistavat puitteet, olla ”katalysaattori ja dynamisoija, joka herkistää, yllyttää, rohkaisee ja motivoi ihmisiä osallistumiseen”

Opinnäytetyön kolmas näkökulmavalinta on sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen merkityksellisyys nuorisovaltuustotoiminnan onnistumiselle. Nuorisovaltuustotoiminta eroaa muista kansalaisosallisuuden ryhmistä, vanhus- ja vammaisneuvostoista, ennen kaikkea osallistujien erityisen ikävaiheen vuoksi. Nuorten toiminnan keskeinen motivaattori on sosiaalisen kuulumisen tunne. Osallisuusrakenteet, kuten nuorisovaltuustot, saattavat vahvistaa tunnetta kuulumisesta, mutta yhtä lailla ne saattavat tuottaa ulkopuolisuuden tai osattomuuden kokemuksen (Boldt 2001). Nuoren elämässä toimintaan hakeutumisen ja siinä pysymisen ratkaisevin tekijä saattaa olla kaverisuhteiden muodostuminen tai muodostumattomuus. Sosiaalisen osallisuuden - tutustumisen ja

ryhmytymisen - tukeminen on välttämätön edellytys nuorten vaikuttamisosallisuuden toteutumiselle.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko

Tässä opinnäytetyössä kuultava ääni on kokeneiden osallisuusnuorisotyön asiantuntijoiden. Tutkimuksen kohdejoukoksi valikoituivat ammattilaiset, jotka ovat pitkään työskennelleet nuorisovaltuustojen kanssa.

Asiantuntijahaastatteluilla pyritään kokoamaan tietoa tutkittavasta ilmiöstä tai prosessista. Tällöin ollaan kiinnostuneita henkilöiden sijaan ensisijaisesti siitä tiedosta, jota haastateltavilla ajatellaan olevan. Haastateltavien valinta perustuu heidän asemaansa, tai osallisuuteensa tutkimuksen kohteena olevassa ilmiössä. Tällaisessa tapauksessa asiantuntijoiden joukko on rajallinen, eikä välttämättä helposti vaihdettavissa. (Alastalo & Åkerman 2010, 372–374).

3.2 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyön tavoite on selvittää, mitä nuorisotyön osallisuusosaaminen on ja miten nuorisotyön keinoin voidaan tukea hyvinvointialueen nuorisovaltuuston ohjaamista.

Nuorten vaikuttajaryhmien toiminta ei ole suoraan verrattavissa muiden eturyhmien vaikuttamistoimielinten (vanhus- ja vammaisneuvostojen) toimintaan. Osallistujien ikävaihe (nuoruus) asettaa erityisen tarpeen ammattitaitoiselle ohjaukselle. Ohjaajan ammatillinen osaaminen voi vaikuttaa nuorisovaltuutettujen osallisuuden kokemuksen kehittymiseen ja sen myötä motivaatioon toimia nuorisovaltuustossa tai päinvastoin – ohjaamisen puute voi heikentää nuorten kehittymistä, oppimista ja sitoutumista.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys on: Mitä nuorisotyön osallisuusosaaminen on? Tutkimuskysymys jakautuu seuraaviin alakysymyksiin: 1. Millainen on nuorisovaltuuston ohjaajan rooli? 2. Millaisia keinoja nuorisovaltuuston ohjaaja

käyttää ohjatessaan osallisuuteen? 3. Mitä nuorisovaltuuston ohjaaja tarkoittaa nuorisotyöllisellä otteella? 4. Millaisia erityispiirteitä nuorisovaltuustojen ohjaajat näkevät liittyvän juuri nuorten osallisuustoimintaan?

Tutkimuskysymyksiä tarkastelemalla muodostuu käsitys siitä, mitä nuorisotyöllinen osallisuusosaaminen on ja mitä annettavaa nuorisotyöllä on hyvinvointialueen nuorisovaltuuston toiminnan onnistumiselle.

3.3 Tutkimusote ja aineistonkeruumenetelmä

Tutkimusotteeni on laadullinen tutkimus, sillä se antaa mahdollisuuden ymmärtää ja kuvata ilmiötä kokonaisvaltaisesti. Kanasen (2017) mukaan laadullinen tutkimus kehittää reaalimaailmaa selittäviä teorioita. Laadullinen tutkimus on kuvailevaa ja valitut tutkimusmenetelmät vaikuttavat saatuihin tuloksiin. Laadullinen tutkimusote pyrkii ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen. (Kananen 2017, 32–36.).

Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla nuorten osallisuus- ja vaikuttamistyön asiantuntijoita. Dialogisessa tutkimuskäytännössä ei ole kyse kysymys-vastausmallisesta haastattelusta, vaan myös tutkija on keskustelussa aktiivinen osallistuja. Tuomen ja Sarajärven (2018, 87–93) mukaan Moustakas (1990) kirjoittaa, että dialogisessa tutkimuskäytännössä tutkijalla on omaelämäkerrallinen, suora yhteys tarkasteltavaan ilmiöön. Tutkijan on tuotava ennako-oletuksensa avoimesti mukaan keskusteluun, sillä ne avaavat mahdollisuuden dialogin syntymiselle. Tällaista ennako-oletusten avointa esiin nostamista haastattelutilanteessa kutsutaan dialogisessa tutkimuskäytännössä aloitteen tekemiseksi.

Asiantuntijahaastatteluin tehtävän laadullinen tutkimus on tutkijan, haastateltavien ja muun aineiston välille limittäin nivoutuvaa yhteistyötä. Alastalo ja Åkerman käsittelevät artikkelissaan haastattelijan ja haastateltavan yhteistyötä faktojen esiin houkuttelemisessa. Asiantuntijahaastattelussa tieto tuotetaan vuorovaikutuksessa. Tutkija voi esimerkiksi testata omaa tulkintaansa tutkittavasta ilmiöstä haastattelutilanteessa, täsmentää ilmiön kuvausta haastattelusta saamansa tiedon perusteella ja jälleen pyytää asiantuntijahaastateltavaa kommentoimaan tarkentunutta tulkintaansa. Aineistonkeruu ja analyysi ovat

limittäinen ja tutkimuksen alusta loppuun jatkuva prosessi. (Alastalo & Åkerman 2010 376–391).

Omaa ammatillista taustaani ajatellen omien ennakko-oletusten ja kokemuksellisen tiedon häivyttäminen tuntuisi hyvin haastavalta. Olen ohjannut kunnan nuorisovaltuuston toimintaa kahdeksan vuoden ajan. Oma ammatillinen osaamiseni on toiminut tämän tutkimuksen innoittajana ja motivaattorina. Dialogisen tutkimusmenetelmän myötä ammattiosaamiseni toimii keskustelun rakennusaineena ja väylänä päästä dialogiin ja luonnolliseen keskusteluun. Dialogisen tiedekeskustelun pyrkimyksenä on ennen kaikkea haastateltavan näkökulman ymmärtäminen (Bohm & Peat, 1992, Tuomen & Sarajärven 2018, 90–91 mukaan).

Aineistonkeruumenetelmää voidaan kuvailla teemahaastatteluksi. Tuomen & Sarajärven (2018, 88) innoittamana kaikkien haastattelujen teema on ollut sama ja se on perustunut tutkimuskysymyksiin ja opinnäytetyön viitekehyksen viitoittamaan käsitykseen nuorten osallisuusrakenteista ja nuorisotyön osallisuusosaamisesta. Haastattelut saivat edetä teemojen asettamassa raamissa haastateltavan esiin nostamien seikkojen mukaan melko vapaasti. Haastattelijan tehtävänä oli kysyä tarkentavia kysymyksiä, ohjata keskustelua pysymään määrittelyissä teemoissa sekä dialogisen haastattelutavan myötä reflektoida keskustelussa omasta työkokemuksesta nousevia näkökulmia haastateltavan vastauksiin.

3.4 Aineistonkeruu

Opinnäytetyötä varten tein viisi asiantuntijahaastattelua. Haastateltavien valintaan pyysin suosituksia Nuorten hyvinvointialue -verkostolta. Verkostoa vetävät Nuorten akatemia, Nuorten Suomi sekä Nuorisovaltuustojen liitto, ja verkostossa on kattava kokemus nuorisovaltuustoista. Kaksi haastateltavaa löytyi omien verkostojeni kautta. Haastateltaviksi valitsin eri puolilla Suomea toimivien nuorisovaltuustojen ohjaajia, joilla on useamman vuoden työkokemus ammatillisesta nuorisotyöstä. Kahdella haastateltavalla oli kokemusta maakunnallisen tai hyvinvointialueen nuorisovaltuuston ohjaamisesta, muilla kunnan nuorisovaltuuston ohjaamisesta. Haastateltavia valitessa painoarvoa oli

myös sillä, että valittujen ohjaajien nuorisovaltuustot olivat eri kokoisia ja niiden toiminnassa oli eroavuutta muun muassa osallistujien valintamenettelyn ja sen myötä osallistujien profiloitumisen osalta.

Haastattelut toteutettiin maaliskoukokuun 2023 aikana Teams-videtotapaamisiina. Tapaamiset tallennettiin ja litteroitiin. Kullekin haastattelulle varattiin aikaa noin tunti.

3.5 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen metodi, jossa aineistosta etsitään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia. Koottu tieto esitetään sanallisina tulkintoina. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkija pyrkii löytämään esimerkiksi tyypillisiä kertomuksia, tai toiminnan logiikkaa. Tutkimusaineistoa pilkotaan tai tiivistetään tutkimuskysymyksiin ohjaamana ja pyritään pelkistämään aineistoa karsimalla pois tutkimustehtävän kannalta epäolennainen informaatio. Lopulta aineisto ryhmitellään johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi sen mukaan, mitä aineistosta etsitään. Tutkimuksen tuloksena muodostuu luokitteluja, joiden avulla yritetään ymmärtää aineiston kuvaamaa merkityskokonaisuutta. Tämän jälkeen analyysia jatketaan tarkastelemalla tulkintaa teoreettisen viitekehysten avulla ja vertailemalla sitä aiempaan tutkimus- ja teorian tietoon. (Vilkka 2021, 132–135).

Haastatteluanalyysin keskeisenä kiinnostuksen kohteena opinnäytetyössä ovat haastateltavien esiin nostamat teemat nuorisovaltuuston ohjaamisesta ja omasta ammattiosaamisesta. Ruusuvuoren (2010) mukaan silloin, kun tutkimus ei keskity esimerkiksi haastateltavien vuorovaikutussuhteisiin, vaan esiinnouseviin asiasisältöihin, riittää sellainen litteraation tarkkuus, jossa litteroidaan vähintään haastateltavien sekä haastattelijan puheenvuorot. Haastattelijan puheenvuorojen litterointi on merkityksellistä tutkimusanalyysille, jotta voidaan tarkastella kysymyksen muotoilutavan vaikutusta saatuun vastaukseen. Tutkimusongelma ja valittu lähestymistapa siis määrittävät sitä, miten täsmällisesti litterointi on suoritettava. (Ruusuvuori 2010, 424–427). Suoria haastattelulainauksia voidaan toimittaa puhekielestä yleiskielisemmäksi, mikäli lainauksen sisältö tai merkitys ei muutu. Murreilmaisua voidaan muuntaa kirjakieliseksi. Tämä helpottaa myös sanahaun käyttämistä tekstistä haettaessa.

(Hirsjärvi & Hurme 2022, 198–200). Tässä työssä on paikoitellen menetelty juuri näin, eli litteroitu murreilmaisuja yleiskielelle luettavuuden ja ymmärrettävyyden helpottamiseksi sekä tunnistettavuuden häivyttämiseksi.

Aineiston analyysi on koko tutkimusprosessin eri vaiheissa mukana olevaa toimintaa, joka myös ohjaa tutkimusprosessia (Kananen 2017, 35). Haastattelujen jälkeen opinnäytetyön litteroin haastatteluaineiston ja jäsentelin tutkimuskysymysten ohjaamana teemakorteille: 1) millaisissa asioissa nuorisovaltuuston ohjaajaa tarvitaan, 2) millaisia keinoja ohjaaja tunnistaa käyttävänsä ohjattaessaan nuorisovaltuuston toimintaa tai nuorisovaltuutettuja, 3) mikä on nuorisotyöntekijän ammattitaitoa, niin sanottua nuorisotyöllistä otetta, 4) miten nuorisovaltuustotoiminta eroaa aikuisten vaikuttamistoimielimistä. Näiden lisäksi haastatteluissa nousi toistuvasti esiin ohjaajan rooli nuorisovaltuuston puolesta puhujana ja nuorten oikeuksien peräänkuuluttajana, joten viides teemakortti kuuluu: 5) miten nuorisopoliittinen ymmärrys näkyy ohjaajan työssä.

4 TULOKSET

4.1 Ohjaajan rooli

4.1.1 Tukiakuinen

Nuoruus on elämänvaiheena monesti haastava ja nuorten elämässä ajankäytöstä kilpailevat samanaikaisesti useat eri asiat. Nuoret tulevat nuorisovaltuuston jäseniksi kukin omalla tavallaan keskeneräisinä, eikä tätä voida sivuuttaa nuorisovaltuuston toiminnassa. Leinosen (2022) opinnäytetyössä tutkittiin Keski-Uudenmaan kuntien nuorisovaltuustoja. Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jossa teemahaastattelun keinoin selvitettiin nuorisovaltuustojen toimintaa, aktiivisuutta, yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa sekä nuorisovaltuutettujen kokemuksia luottamustehtävistään. Opinnäytetyön tutkimustuloksena selvisi, että ohjaajien rooli oli nuorisovaltuutettujen luottamustehtävää tukeva ja ohjaajien rooli koettiin erittäin tärkeäksi. (Leinonen 2022, 2). Samanlainen johtopäätös löytyi myös Kinnusen (2023) opinnäytetyöstä, jonka aiheena oli nuorisovaltuuston perustaminen Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Tässä tapauksessa se, että nuorisovaltuustolla oli oma ohjaaja, oli nuorten kokemuksissa turvaa tuova tekijä. (Kinnunen 2023, 29). Erityisesti nuorisovaltuusto-

kauden alussa nuoren rohkaistumiselle on merkityksellistä, että suhde ohjaajaan muodostuu luontevaksi ja luottamukselliseksi. Nuorisovaltuuston ohjaaja on ennen kaikkea nuoria varten:

Nuori haluaa löytää sellaisen aikuisen johon se voi luottaa ja jolle se voi kertoa asioita. (H2)

Nuorisovaltuuston ohjaaja on ensisijaisesti tukiaikainen, joka kannustaa nuorta vaikuttajaksi kasvamisessa, itselle tärkeiden vaikuttamisteemojen löytämisessä ja tukee nuorisovaltuuston ryhmätoimintaa niin, että jokainen voi kokea olonsa siinä turvalliseksi ja hyväksytyksi.

Meillä ei syrjitä, meillä heti tehdään selväksi, että ei kiusaamista hyväksytä, ei mitään tällaisia ja siihen puututaan, niin tavallaan se, että he tietää että heillä on turvallinen tila toimia... Eli me työntekijäthän, me mahdollistetaan se turvallinen tila heille siinä olla. (H2)

Osa nuorisovaltuuston ohjaajan roolia nuorten tukiaikuisena on ohjata aktiivisuuden ja vastuutehtävien jakautumista ryhmässä. On inhimillistä, että ryhmässä on eri tavoin toimivia yksilöitä: herkästi syttyviä ja tehtäviin tarttuvia, sekä välttelevämpiä tai vähemmän vastuuta kantavia jäseniä. Nuorisovaltuusto voi olla nuorelle tärkeä paikka, jossa oma toimijuus toimii itsetuntoa rakentavana elementtinä. Aikaansaaminen on palkitsevaa ja tätä usein vahvistavat muiden myönteiset palautteet aktiiviselle nuorelle. Toisille yhden aktiivisuus saattaa kuitenkin toimia signaalina siitä, ettei itse tarvitse osallistua, tai ottaa omia vastuita.

Tolvanen (2020) tutki Lappeenrannan nuorisovaltuustoa yhden kauden ajan ja perehtyi ryhmän sosiaalisen osallisuuden kehittämiseen. Valtuustokauden aikana iso osa nuorista lopetti toiminnan jo pian sen alkamisen jälkeen. Varsinaisesti lopettamisen syitä ei tutkittu, mutta tutkimuksen haastatteluissa ja ryhmätehtävissä nuorisovaltuutetut nostivat esille, ettei oma rooli aina tuntunut kovin tärkeältä. Tolvanen viittaa Penningtonin (2005) sosiaalisen vaikutuksen teoriaan, jonka mukaan yksittäisen ihmisen sosiaalinen vaikuttavuus on osaltaan riippuvainen ryhmän koosta. Suuremmassa ryhmässä yksittäisen jäsenen vaikuttavuus saattaa tuntua vähäiseltä, jolloin omaa osuutta ei kenties

koeta niin tärkeäksi. Pennington kutsuu ilmiötä sosiaalisesti laiskotteluksi. Toiminnan tärkeäksi kokevat nuoret puolestaan saattavat kompensoida muiden laiskottelua tekemällä itse entistä enemmän ja ottamalla entistä enemmän vastuuta. (Tolvanen 2020, 18–19, 64-65). Ohjaajan rooliin kuuluu herättää keskustelua vastuiden tasaisesta jakautumisesta ja siitä, että vastuutehtävät pysyvät jokaisen voimavarojen puitteissa ja nuorisovaltuusto säilyy myönteisenä foorumina. Ohjaaja osaltaan huolehtii siitä, että vastuuta kannetaan yhdessä.

Koska nää on kaikki niin aktiivisia nuoria ketkä on mukana sitten monessa, niin sitten heidän jaksaminen on tietty semmoinen, että se on sitten ehkä nuorisotyöntekijän tai tän ohjaajan vastuulla myös vähän kuulostella että missä mennään. Että jos siellä yksi rupeaa olemaan kaikissa mukana ja ottaa vastuuta vähän joka asiasta niin sitten myöskin jakaa sitä. (H3)

Hyvinvointialueuudistuksen alla, marraskuussa 2021, hyvinvointialueiden nuorisovaltuustojen edeltäjät, maakunnalliset nuorisovaltuustot kokoontuivat Joensuussa ensimmäiseen alueellisten nuorisovaltuustojen huippukokoukseen. Tapaamisen lopputulemana julkaistuun julkilausumaan alueiden nuorisovaltuustoedustajat kokosivat nuorten ajatuksia nuorisovaltuustotoiminnan tarpeista hyvinvointialueilla. Nuorten vaatimuksia ovat esimerkiksi omaehtoisuuden turvaavat toimintasäännöt ja budjetointi, sekä nuorten erilaisten tarpeiden turvaaminen. Ohjauksen näkökulmasta on kiinnostavaa, että nuorisovaltuutetut nostivat nuorisovaltuustolle turvattavana tarpeena myös ”läsnä olevan ja luotettavan ohjaajan”. (MAHKU21, 2021). Opinnäytetyötä varten tekemistäni haastatteluista on löydettävissä kokeneiden nuorisotyöntekijöiden näkemys siitä, mitä läsnäolevuudella ja luotettavuudella saatetaan tarkoittaa. Haastatellut ohjaajat käyttävät kaikki työaikaansa nuorisovaltuutettujen kohtaamiseen kokouksissa ja nuorisovaltuuston tapahtumissa.

Jossain vaiheessa joudutaan pohtimaan lausuntojen tekemistä. Ketkä sen tekee? Tai jotain pienryhmätyöskentelyä. Kuka sitä ohjaa niin siinäkin se ohjaava työntekijä hyvinvointialueen nuorisovaltuustolla on aika avainasemassa mun mielestä. (H1)

Ohjaajat pitävät tärkeänä, että jokainen toimintaan tuleva nuori kokee olevansa tervetullut ja tärkeä. Tämän lisäksi ohjaajat ovat koska tahansa nuorten tavoitettavissa myös tapaamisten välillä erilaisissa viestisovelluksissa. Lähes

jokaisella nuorisovaltuustolla on Whatsapp-ryhmä tai vastaava ryhmäkeskustelu. Ryhmäviestien lisäksi keskustelua tulee myös yksityisviestein. Oman kokemuksen mukaan nuoret ymmärtävät hyvin, ettei ohjaaja ole tavoitettavissa työajan ulkopuolella. Tällöinkin merkityksellistä on, ettei vastausta joudu odottelemaan päiväkausia ja, että nuorella on mahdollisuus tavoittaa ohjaaja nuoren näkökulmasta kohtuullisessa ajassa. Viestittely on erityisen tiivistä kokousten tai tapahtumien alla, mutta saattaa ryöpsähtää aktiiviseksi, kun jotakin nuorisovaltuutettuja kiinnostavaa tapahtuu ja siitä herää keskustelua.

Sillä lailla kohtuu pikaisella syklillä oon niin kun tavoitettavissa ja vastaan niihin viesteihin ja oikeasti vastaan eikä vaan sano, että sori, että palaan tähän vaan sä oikeasti viestittelet niitten kanssa mahdollisesti pitkäänkin. Niin se antaa semmoisen, että... hei, näistä niinku välitetään. (H5)

Osa ohjaajan luotettavuudesta muodostuu siitä, että nuori voi kokea tulleen huomatuksi ja nähdyksi. Haastateltavat nostavat nuoren kohtaamisen ja vuorovaikutustilanteen byrokratiaa merkittävämmäksi nuorisovaltuuston onnistumisen mittariksi.

Nuorten kanssa sillä oikealla lailla tekemisellä ei ole niin merkitystä kuin siinä että kuinka sää kohtaat sit ne nuoret, kuinka otat heidät yhdenvertaisina keskustelukumppanina mukaan. (H2)

Kokousten ja tapaamisten ohella niiden välillä tapahtuvalla yhteydenpidolla on isoja merkityksiä nuorten nuorisovaltuustoon kiinnittymiselle. Kärjistäen voidaan sanoa, että mitä suurempi on ryhmän koko, sitä herkemmin ohjaajan täytyy pystyä huomaamaan erilaiset yksilöt ryhmässä ja tukemaan jokaisen osallistumista.

Ihan pienillä asioilla voi saada myös sen, että niin kun se nuori tipahtaa siitä... Sitten (ryhmäkeskusteluun) se helposti hukkuu, niin mä huomasin, että yhden nuoren viestiin mä en ollut vastannut ja hän oli niinku sinne laittanut pari kertaa, että hän ei pysty osata jotain ja sitten mä vaan katsoin silleen, että poistui ryhmästä. Ja apua, että mikä tässä oli. Sitten mä rupesin viestittelemään yksityisviestillä, että hei anteeksi, en on huomannut, että hänellä oli se kysymys. Hän ei vastannut ja mä laitoin uuden viestin, ja en nyt muista tarkkaan hänen sanamuotoja mutta huomasin, että se on niinku tosi herkkää sitten jos joku kokeekin että nyt tai varsinkin alkuvaiheessa, niin jokaisella pitää olla se tunne ja olo siitä, että on tervetullut ja kaikkien asiat, kysymykset ja jutut on yhtä tärkeitä. (H3)

Nuorisovaltuuston tukiaikuinen pyrkii varmistamaan, että nuoret kokevat tulevana ymmärretyksi. Sama tietenkin toimii myös toiseen suuntaan: ohjaajan täytyy sopeutua puhumaan siten, että nuoret ymmärtävät, mistä kulloinkin puhutaan ja mitä merkityksiä asioilla on. Nuoruuden elämänvaiheeseen kuuluu, että monet asiat tapahtuvat nuorelle ensimmäistä kertaa. Nuorisovaltuustotoiminnan kontekstissa on syytä muistaa, ettei nuorella useimmiten ole tietoa päätöksenteon prosesseista ja rakenteista. Nuoria nuorisovaltuustoon vetää innostus vaikuttamismahdollisuudesta, mutta vaikuttamisen kohteet tai edes realiteetit eivät välttämättä ole lainkaan selviä. Ohjaajan rooliksi tulee opastaa nuoria tutustumaan esimerkiksi kunnan tai hyvinvointialueen päätöksentekoon. Monet päätöksenteon ilmaisut jättävät ymmärtämättömäksi kokemattoman aikuisenkin. Nuorisovaltuuston ohjaajan roolina on selventää asioita nuorille siten, että vaikeat asiat ovat ymmärrettävissä.

Mä en puhu kaupunkia. Tai poliitikkoa tai päätöksentekijää. Että mä siten aika herkästi menen siihen, että rautalangasta rupean vääntämään...Ei siis sillä lailla, että mä tekisin sen niin kun, että ”kun te ette nyt ymmärrä, niin minä puhun teille kun idiooteille” vaan ihan niinku silleen puhun nuorisoa. (H5)

”Nuorison” puhuminen ei välttämättä tarkoita nuorisokielen omaksumista osaksi omaa kielenkäyttöä, vaan oman puheen sopeuttamista helpommin ymmärrettäväksi. Nuorisotyöntekijä ei yritä muovautua teini-ikäiseksi, vaan pyrkii luomaan ympärilleen sellaista tunnelmaa, jossa nuori kokee olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi. Yksi haastateltava kuvaa kieleen liittyvää pohdintaa osaltaan turvatekijäksi. Tunnustamalla oman aikuisuutensa ja tietämättömyytensä ohjaaja myös luo nuorille tilaa osoittaa omaa asiantuntemustaan nuorena elämisestä:

Ei me yritetä puhua samoilla termeillä, sekin on myös sitä turvaa. Jos minä alkaisin käyttää samoja termejä kun mä en edes ymmärrä niiden käyttöä. Muahan siis nuoret opettaa esimerkiksi just, että mitä hymiöitä kannattaa laittaa. Niinku että älä tuollaista laita kun se tarkoittaa tätä mutta aijaa niin, kun musta se on vaan hauska hymiö. (H2)

4.1.2 Kokoukset

Kuntien nuorisovaltuustoissa ohjaajan roolia ei useinkaan ole mitenkään täsmällisesti määritelty. Nuorisovaltuustoissa pyritään usein mahdollistamaan nuorten omaehtoinen toiminta ja kannustamaan nuoria kantamaan itse vastuuta mahdollisuuksien mukaan eri tehtävistä. Nuorisovaltuustot valitsevat yleensä toimihenkilöt, kuten puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat nuorten joukosta. Ryhmällä voi olla myös muita vastuurooleja, kuten viestintävastaava tai tapahtumavastaava. Näissäkin tehtävissä nuoret saattavat pyytää ohjaajan mukaan tekemiseen.

Erityisesti uuden nuorisovaltuuston aloittaessa nuoret hyötyvät ohjaajan tuesta. Ohjaaja voi auttaa nuoria etsimään tietoa, kehottaa ottamaan yhteyttä asioita hoitaviin viranhaltijoihin tai auttaa tarkastelemaan käsiteltävää asiaa eri näkökulmista.

Haastattelija: Oliko se toive siis nimenomaan niiltä nuorilta, että sä oot siinä heidän kanssa?

Haastateltava: Joo kyllä.

Haastattelija: Tekee niitä lausuntoja.

Haastateltava: Ja sama juttu myös kun meillä tehtiin tällöinen some, kautta viestintätiimi, niin siinäkin oli jotenkin automaattisena ajatuksena se, että mää olisin siinä myös mukana silleen, että jeesaan sitten. Jeesaan vähän, kokoon näitä... Tai annan niinkö vinkkejä, että mistä aiheesta nyt voitais laittaa juttua tai. Tai miten jostain jutusta viestitään. (H1)

Nuorisovaltuuston sihteeriksi saatetaan valita nuorisovaltuutettu. Oman ohjaukokemukseni mukaan järjestelyn toimivuus on hyvin nuorikohtaista ja riippuu pitkälti nuoren motivaatiosta ja elämäntilanteesta. Ohjaaja voi tukea sihteerä esimerkiksi opastamalla valmiiden mallien käytössä, tekemällä asialistat ja pöytäkirjat yhdessä nuoren kanssa tai asettamalla määräaikoja. Osassa nuorisovaltuustoista nuorisovaltuusto itse laatii asialistat. Joissakin nuorisovaltuustoissa ohjaaja toimii myös sihteerinä.

Sihteerä voi olla nuorisovaltuuston joukosta tai sitten se olen minä. Mun mielestä se on siis myös ihan loogista, että nuorisovaltuustolla on tavallaan niin sanottu johdon sihteerä, koska minä pystyn työaika käyttä ja tekemään. Nyt mä vaan sitten opetan ja kerron miten tää toimii, että nää juoksevat numeroinnit ja mitenkä perus

pöytäkirjapohja tehdään, se tehdään vähän kuitenkin meillä vapaamuotoisemmin. (H4)

Ohjaajan tehtävä on usein kokousten käytännön järjestelyistä huolehtiminen, kuten tilojen varaaminen sekä ruokailujen tai kokoustarjoilujen organisointi. Samoin nuorisovaltuuston omien tapahtumien, kuten ryhmäytymisleirien tai seminaarien järjestelyissä ohjaajalla on monesti keskeinen rooli, vaikka näitäkin tehtäviä nuoret saattavat tehdä.

Nuorisovaltuuston kokousten asialistojen kokoaminen on yhteistyötä ohjaajan ja nuorten kesken. Ohjaajalla on keskeinen rooli sikäli, että hän toimii työnsä puitteissa yhteyshenkilönä nuorisovaltuuston ja muun organisaation välillä ja monesti asiat, kuten kyselyt, lausuntopyynnöt ja kokouksissa esiteltävät asiat välitetään nuorisovaltuustolle juuri ohjaajan kautta. Toisaalta nuorisovaltuuston perimmäinen tarkoitus on toimia nuorten oman vaikuttamisen ja kuulemisen kanavana: niissä asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan merkittäviä lasten ja nuorten kannalta (Kuntalaki 26. §). Nuorisovaltuuston toiminnan pääpaino tulisi olla nuorten itsensä toivomilla asioilla.

Ohjaajan rooli ryhmän tukiaikuisena näkyy myös kokouksissa, joissa ohjaaja usein opastaa nuoria kokousbyrokratian hallitsemisessa. Ohjaajan rooli on suurimmillaan toimintakauden alussa, jolloin mukana on aina nuoria, jotka ovat nuorisovaltuustossa ensimmäistä kauttaan.

Mehän opetetaan, kasvatetaan niitä nuoria siihen toimintaan koko ajan. Esimerkiksi kokouksessa, niin sehän on jatkuvaa koulutusta. Esimerkiksi mehän joudutaan koko ajan sinne puheenjohtajalle opettamaan kokoustekniikkaa siinä tilanteessa. Eihän sillä ole mitään käsitystä, miten kokoustekniikka tai ne osaa ehkä välineitä käyttää hyvin, nuoret paremmin kuin aikuiset, mutta sitten se varsinainen kokoustekniikka, miten avataan kokous, miten todetaan läsnäolijat miten tehdään sitä, miten mennään seuraavaan asiaan. (H2)

Koko se kausi on oikeastaan kasvattamista siihen, ja sitten kun kausi on päättynyt niin he on oppinut siinä nää tavat ja keinot ja yhteydenpidon. (H3)

Haastatellut nuorisotyöntekijät huolehtivat nuorisovaltuuston kokousten kuluista myös monilla muilla tavoilla. Oman kokemukseni mukaan nuorisovaltuuston kokouksissa ja toiminnassa on erityisen tärkeää huolehtia nuorten hyvästä vireystilasta. Toimintaa tehdään usein kouluajan jälkeen, ja toisinaan kokoukset saattavat kestää pitkäänkin. Vuodesta toiseen nuorten erityisesti arvostama elementti nuorisovaltuuston toiminnassa oli hyvä ruoka. Riittävät kokoustarjoilut nousivat esille myös maakuntien nuorisovaltuustojen julkilausumassa hyvinvointialueuudistuksen alla (MAHKU21, 2021). Ruuan ohella tärkeää on valmistella kokoukset siten, että myös taukoja voidaan pitää.

Mullakin muistan kun nuoret silloin ensimmäisessä kokouksessa: ”No kuinka kauan tää kestää?” Miten mä vastaan? ”No vaikea, riippuu vähän asialistasta, että sanotaan tunnista kolmeen”. Ja se on sitten tärkeä, just se että valita sitä evästä ja semmoista välipalaa, tauottaa. Koska ne on aika niinku raskaita sitten jos yrittää koko setin puurtaa siihen yhteen, niin sekin että on niinku huomioitu ne asiat. Monesti ne on vielä koulupäivien päätteeksi. Ne on ollut jo keskittyneenä pitkään johonkin asiaan. (H3)

Osa nuorisovaltuuston ohjaajan roolia on aina varmistaa, että ryhmässä on tilaa erilaisille persoonille. Omalla toiminnallaan ohjaaja kasvattaa ryhmää hyväksymään niin erilaisia mielipiteitä, kuin erilaisia tapoja ilmaista omia näkemyksiä. Ohjaajan roolina on huolehtia ryhmän turvallisesta ilmapiiristä ja tarvittaessa hillitä liian voimakkaita persoonia. Vastaavasti ohjaaja pyrkii erilaisin toimin rohkaisemaan kaikkia ilmaisemaan omat näkemyksensä.

Me ollaan nyt ekaa kertaa jouduttu meidän puheenjohtaja esimerkiksi vaan... niinku näyttämällä ihan että et saa kommentoida, toi mielipide oli ihan yhtä tärkeä kun sun. Että et sinä voi ampua sitä alas. Sehän on sitä kasvatuksellisuutta myös. Koulutetaan puheenjohtajaa siinä samalla, että miten hän voi toimia, mitkä kuuluu, tavallaan hänen velvollisuuksiin ja oikeuksiinsa. (H2)

Varmaan on niitäkin, jotka tosi hyvin pärjää koulussa ja on sosiaalisia... mutta sitten on just sitä, et tunnollisia kyllä, mutta että ei ehkä löydä sitä omaa paikkaa tai ääntä saa siellä luokassa tai missään kuuluviin ja näin sitten hakeutuu nuorisovaltuustoon, ja pikkuhiljaa rohkaistuu, mutta yhdistää ehkä se, että kaikilla on jokinlainen halu vaikuttaa nuorten asioihin tai niinku yhteiskunnallisiin asioihin, että se on semmoinen monesti, että oli se sitten alueellisesti tai paikallisesti, mutta se niinku halu jollain tavalla edistää nuorten asemaa ja asioita niin se on. Se on semmoinen yhdistävä mikä sitten tässä niinku ehkä löytyy nopeastikin. (H3)

4.1.3 Yhteyshenkilö

Nuorisovaltuuston ohjaaja on keskeinen yhteyshenkilö nuorisovaltuutettujen, sekä kunnan tai hyvinvointialueen organisaation välillä. Viestiminen nuorten kanssa voi olla työlästä, tiivistä ja jatkuvaa. Ohjaaja toimii usein myös yhteyshenkilönä nuorisovaltuuston ja muiden sidosryhmien välillä. Hyvinvointialueilla oman yhteydenpidon tarpeen luo työn linkittyminen nuorisovaltuustojen kautta kuntien nuorisotyöhön.

Mä teen tosiaan nyt sitten oman työn ohessa sitä ja ja siihen kuuluu nuorisovaltuuston ohjaaminen, tukeminen, tsemppaaminen, ryhmäytyminen. Ja meillä on semmoinen kombo siinä kuitenkin, että hyvinvointialueelta sitten johdon assistentti tekee nämä niinku kutsut ja hoitaa tällaiset hallinnolliset asiat, että mulla on niinku puhtaasti se nuorisotyöllinen ote siihen ja nuorten kanssa viestiminen ja. Ja se onkin aika semmoista... ei ehkä ihan päivittäistä, mutta viikoittaista kyllä. Ja riippuu tietysti, että aina kun on jotain tapahtumaa, kokousta tai ryhmäytymistä tai jotain muuta, niin sitten se aina tiivistyy ja sitten tietysti siihen kuuluu myöskin se yhteydenpito nyt sitten kuntien nuorisotyöhön. (H3)

On tärkeää, että nuorisovaltuuston ohjaajan rooli muodostuu nimenomaan asioiden välittäjäksi ja ihmisten yhteen saattajaksi, ei tulpaksi tai esteeksi. Ohjaajan tehtävä ei ole rajoittaa sitä, mihin asioihin nuoret voivat ottaa kantaa, tai mitä asiaa edistää. Tarvittaessa ohjaaja opastaa päätöksentekorakenteiden ymmärtämisessä, tai auttaa nuoria luomaan realistisia tavoitteita omalle vaikuttamiselleen. Toisinaan ohjaajalta vaaditaan pelisilmää siitä, miten nuoria parhaiten voisi heitä kiinnostavan asian kanssa ohjata:

Ohjaajalla on aika tärkeä rooli siinä, että jos siellä joku tahtomattaan tekee jotain hauskaa tai niinku saattaisi olla riskissä nolata itsensä, niin mä oon itse ainakin pyrkinyt siihen, että oon sitten sanonut suoraan, että tuohon ehkä liittyy vähän tällaista ja tällaista juttua mikä pitäisi huomioida mutta tuosta sun ajatuksesta on hyvä lähteä viedä tätä asiaa eteenpäin ja oon niinku sitten kannustanut vähän niinku siihenkin että ei siellä tule niin sanottuja tyhmiä kysymyksiä. (H1)

Suhteessa verkostoihin ja sidosryhmiin ohjaaja on kuin silta nuorten ja ympäröivän maailman välillä. Ohjaaja pehmentää nuorten ja aikuisten välisiä kohtaamisia rohkaisemalla sekä nuoria ajamaan asiaansa, että aikuisia kohtaa-

maan nuoria eri tilanteissa. Toisinaan nuorten vaikuttajien ja aikuisten päätöksentekijöiden kohtaamiset eivät suju ihanteellisen hyvin. Nuorisovaltuusto ja sen ohjaaja saattavat tällöin muodostaa sen tilan, jossa nuori voi pettymystään purkaa turvallisesti:

Sitten meidän puheenjohtaja soitti sille että miksi, miksi yleensä-kään... että miksi ne pitää olla näin ja sitten se pää punaisena puhui siellä kokouksessa, että en ikinä enää juttele sen kanssa yhtään mistään. (H5)

4.1.4 Nuorisopoliittinen asiantuntemus

Nuorisotyöksi kutsutaan sitä ruohonjuuritason kohtaavaa työtä, jossa nuorisotyöntekijä toimii yhdessä nuorten kanssa. Nuorisopolitiikaksi kutsutaan nuorten elinolosuhteisiin vaikuttamista ja nuorten asioiden esillä pitämistä. Opin- näytetyön haastatteluaineistosta nousi selvästi esille nuorisotyöntekijöiden nuorisopoliittinen valveutuneisuus. Nuorisovaltuustotoiminnan yhteydessä kutsun nuorisopoliittiseksi asiantuntemukseksi sellaista osaamista, jolla nuorisovaltuustojen ohjaajat pyrkivät edistämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorten osallistumisoikeus, tai oikeus tulla kuulluksi ei aina ole itsestäänselvää organisaatioille tai päätöksentekijöille, eikä nuorten vaatimuksia aina osata ottaa todesta.

Mä oon omasta mielestäni joutunut kuulemaan sitä itse nuorena ja nyt sitten myös vanhemmalla iällä, niinku se suhtautuminen nuoriin tahtoo olla sitä, että kun he tuo jonkun asian esille julkisesti niin tulee semmoista vastakkainasettelua. Sanotaan, että no sitten kun sä oot vähän vanhempi niin sä ymmärrät tästä asiasta paremmin. (H1)

Nuorisovaltuuston ohjaajan roolissa on luontevaa seurata oman kunnan tai hyvinvointialueen päätöksentekoa ja käsittelyyn tulevia asioita ja myös ottaa kantaa näihin nuorisopolitiikan toteutumisen näkökulmasta.

Meidän tehtävä on seurata toisaalta sitä päätöksentekoa ja muuta. Että jos siellä on selkeästi semmoisia asioita mitkä nuoriin vaikuttaa välittömästi ja välillisesti, niin sitten myös niiden asioiden tuominen siihen nuorten tietoon ja läpikäyminen. Muuten se helposti tapahtuu niin, että päätöksiä tehdään vaan eikä kukaan kysy että mites tää nyt niinku nuoriin vaikutti. (H3)

Monen nuorisovaltuuston pulmana on aikuisten näytösluonteinen suhtautuminen nuorten vaikuttamisyrittäisiin. Hartin (1992) osallisuusportaita mukailleen osallisuusrakenne jää tällöin lähinnä tikkaiden alimmille tasoille, maskotin kaltaiseen tokenismiin, tai Erantin & Boldtin (2021, 68) sanoin ”piirileikkiosallisuuteen”. Kyse voi olla asenteesta, tai yksinkertaisesti osaamisen tai tiedon puutteesta.

Tällä hetkellä me saadaan valmiista asioista ne lausuntopyynnöt oikeastaan, mutta siinä vaiheessa kun asioita suunnitellaan ja näin, niin ei nuorten mielipiteet kiinnostaa siinä vaiheessa. Ja nimenomaan sehän se olisi se oikea aika pyytää niitä asioita, pyytää niiltä nuorilta kommentteja, tulla pitämään niiden kanssa vaikka joku työpaja eikä niin, että sitten kun kaikki on jo pureksittu ja sitten nuoret katsoo että eihän täällä ollut kysytty meiltä mitään ja tämä on suoraan meitä koskevaa asiaa. (H2)

Nuorisopoliittista asiantuntemusta tarvitaan nuorisovaltuustotoimintaa turvaavien rakenteiden luomisessa ja puolustamisessa. Nuorisovaltuustotoiminta on nuorille vapaaehtoista toimintaa ja kilpailee ajankäytöstä nuorten elämän muiden osa-alueiden, kuten koulun ja harrastusten kanssa. Joissakin kunnissa nuorisovaltuutettujen on mahdollista saada opintosuorituksia tai hyväksilukuja nuorisovaltuuston tapahtumista tai vastuutehtävistä, mutta tämä ei ole itseltään selvää. Nuorisovaltuustotoiminnan kehittyminen nuorten elämäntilanteet paremmin huomioivaksi edellyttäisi ohjaajilta ja organisaatioilta nuorisopoliittista valveutuneisuutta.

Oon yrittänyt nyt niinku tässä kuntatasolla. Se on helpompaa kun hyvinvointialueella, mutta että yrittää löytää sitten, että jos on jotain tapahtumatoimintaa mitä ne tekee. Niin onko siitä mahdollisuus saada johonkin opintoihin? Voiaanko me käyttää tätä koulu-päivää, jotain tuntia siihen, että jos se niinku sisältää jotain tiettyjä asioita, että se sitten toisi myöskin sellaisen muun hyödyn mahdollisesti. (H3)

4.2 Keinot nuorten osallisuustoiminnassa

4.2.1 Aikaa kohtaamiselle

Nuorisotyö on vuorovaikutusammatti, jonka kenties tärkein resurssi on aika. Ajankäyttö mahdollistaa tärkeimmän menetelmän: kohtaamisen. Tuki-iäkuisen

rooli rakentuu onnistuneiden kohtaamisten varassa ja nuorisovaltuuston ohjaajalla on oltava aikaa tulla tutuiksi nuoren kanssa. Ohjaajalla on keskeinen vastuu ryhmän kehittymisen näkökulmasta. Tämän nostaa esiin myös Leinonen (2022), jonka opinnäytetyössä ohjaajan merkityksellisyys nuorisovaltuuteuille näkyi esimerkiksi siten, että ohjaajan vaihtuminen koettiin nuorisovaltuuston aktiivisuutta haittaavana seikkana. Konkreettisesti ohjaajan vaihtuminen näkyi esimerkiksi nuorisovaltuuston koulutusten ja ryhmäytyspäivien puuttumisena, joka osaltaan johti heikentävästi nuorisovaltuutettujen aktiivisuuteen. (Leinonen 2022, 43–46). Kunkin nuoren tuen tarve ja ohjaajaan kohdistuvat odotukset ovat yksilöllisiä, eikä näitä voida kysellä lomakkeilla vaan niihin on tutustuttava nuorten kanssa toimimalla.

Ohjaajan työaikaresurssi mahdollistaa innostuneemman ja sitoutuneemman nuorisovaltuuston. Eräs opinnäytetyöhön haastateltu kertoi kokemuksesta, kun hankerahoituksen turvin nuorisovaltuuston ohjaajaresurssia pystyttiin lisäämään. Ohjaajan työaika kohdennettiin muun muassa koululaisten kohtaamiseen, nuorisovaltuustosta tiedottamiseen ja nuorisovaltuutettujen valmentamiseen. Nuorten saama tuki näkyi myöhemmin itsevarmuutena, ulospäin suuntautuvana rohkeutena, yhteydenottoina kunnan luottamushenkilöihin ja kansanedustajiin ja eteen nousseiden haasteiden kekseliäinä ratkaisuina.

Haastattelija: Sanoit, että kun ohjaukseen pystyi panostamaan enemmän, siitä toiminnasta tuli vaikuttavampaa. Osaisitko kuvailla, miten se näkyi tekemisessä?

Haastateltava: Ensinnäkin jo nuorten sitoutuminen, niiden oma innostuminen siihen, että ne lähti toteuttamaan ja tekemään itse. Se oma toimijuus mun mielestä kasvo siinä heti, että kun ne sai riittävän tuen ja avun siihen ja pienen kipinän, niin se ei paljon muuta tarvinnut. (H3)

Ohjaajan rooli saattaa olla eri nuorisovaltuustojen välillä hyvin erilainen. Yhteistä on kuitenkin näkemys yksilön osallisuuden kokemuksen merkityksestä ja toisaalta nuoren oikeudesta saada tukea tehtävänsä ja siinä kasvamiseen. Nonformaalin oppimisen periaatteiden mukaisesti ohjaajat pyrkivät antamaan nuorten itsensä määrittellä, mihin asioihin he haluavat ottaa kantaa ja mitä asioita toimintakaudellaan edistää. Koskivuoren (2015) opinnäytetyössä osallisuutta vahvistavana seikkana tunnistettiin muun muassa nuoren oikeus saada tukea tehtävänsä sekä nuorisovaltuuston ohjaajan roolin selkeä määrittely.

Nuorisovaltuuston ohjaajan rooliksi kirjoittaja suosittelee nuorten rajoittamisen sijaan nuorten aloitteellisuuden ja osallisuuden mahdollistamisen. (Koskivuori 2015).

Tutkija Niina Meriläinen tiivistää nelivuotisen tutkimuksensa havaintona, kuinka aatteellisesta taustasta riippumatta ammattiin opiskelevat nuoret ajattelevat, ettei tämä yhteiskunta ole heitä varten (Sillanmäki 2024). Ehkä tällainen mekanismi on taustalla siinä, että osa haastattelemistani nuorisotyöntekijöistä mainitsi nuorisovaltuuston myös resurssina koko nuorisotyölle, tai oman kunnan elinvoimatyölle. Haastateltavat perustelivat tätä kokemuksella eräänlaisesta positiivisesta aallosta, jota nuorten toiminta levittää, kun nuorille avautuu vaikuttamismahdollisuuksia. Kun nuorisovaltuutetut itse ovat toiminnastaan innostuneita, syntyy myös kertautuvia vaikutuksia nuorisovaltuuston ulkopuolelle. Nuorten omatoimisuus voi synnyttää toimeliaisuutta myös muissa nuorissa, kun innostusta jaetaan ja tulokset ovat näkyviä.

4.2.2 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttämisen merkitystä ei voi ohittaa nuorisovaltuuston toimintaedellytyksiä tarkasteltaessa. Ryhmään sitoutuneet nuoret sitoutuvat herkemmin myös nuorisovaltuuston toimintaan. Puuttuva ryhmäytys näkyy nuorten heikompana motivaationa, vähäisempänä sitoutumisena ja osallistujakatona. Saman havainnon nosti opinnäytetyössään esiin Leinonen (2022), jonka tutkimushavainto oli, että nuorisovaltuuston koulutuksen ja ryhmäyttämisen arvo näkyy erityisesti ryhmään sitoutumisessa, kun ryhmähenki muodostuu vahvaksi ja nuorisovaltuuston jäsenet haluavat pysyä toiminnassa mukana (Leinonen 2022, 43–46). Ryhmäyttämisen epäonnistuminen tai tekemättä jättäminen näkyy haastattelemini ohjaajien mukaan herkästi siinä, miten nuoret suhtautuvat yhteiseen toimintaan. Eräs haastateltava kuvaa vuosien 2020–2021 pandemiasta johtuneiden kokoontumisrajoitusten vaikutusta nuorisovaltuuston ryhmäyttämiseen:

Korona-aikana todettiin (kun ryhmäytystä ei pystynyt tekemään tuttuun tapaan), että tämä viime vuoden tai viime toimikauden nuva oli huonoin nuva pitkään aikoihin. Toiminnallisesti, eli eivät kantaneet vastuuta, eivät tulleet kokouksiin eivätkä tehneet niitä asioita samalla draivilla kuin mitä aikaisemmin kun on sovittu. Eli se näkyy ihan samantien niinku tämmöisessä. (H2)

Boldt (2021) kuvaa ilmiötä, jossa nuorisovaltuustoon muodostui ydinryhmä, jota yhdistivät henkilöiden väliset suhteet, sekä yhteiset vastuut. Tämä tiivisti ydinryhmästä vertaisensa löytävien kokemusta kuulumisesta, mutta samaan aikaan jätti ulkopuolelle ison joukon muita nuorisovaltuutettuja. (Boldt 2021, 144–145).

Osallisuuden toteutuminen nuorisovaltuustotoiminnassa on riippuvainen nuorten vapaaehtoisesta halusta kuulua ryhmään, jonka nuorisovaltuusto, tai sen sisällä toimivat ryhmät, muodostavat. Nivalan ja Ryytäsen (2013) mukaan osallisuus voi toteutua vain, mikäli ryhmä tarjoaa mahdollisuuksia osallistumiselle, yksilöllä on riittävät valmiudet näiden mahdollisuuksien käyttämiseksi ja ryhmä tarjoaa mahdollisuuksia yhteenkuuluvuuden syntymiseksi. (Nivala & Ryytänen 2013, 25–28).

Ryhmäyttäminen palvelee useita nuorisovaltuuston toiminnan onnistumiselle keskeisiä tavoitteita. Opinnäytetyön aineistohaastatteluissa jokainen haastateltava mainitsee ryhmäyttämisen oleellisena toimintona nuorisovaltuustokauden alussa. Sen tarkoituksena on tutustuminen niin ohjaajan ja nuorten kesken, kuin nuorten välillä sekä jännityksen hälventäminen uuden asian (nuorisovaltuuston) edellä. Ryhmäyttäminen on monelle nuorisovaltuustolle lähtökohta, johon on päädytty kokemuksen kautta.

Eihän ne silloin ryhmäydy jos ne tulee ensimmäisenä järjestäytymiskokoukseen jossa ne järkyttyi kun se kestää koko päivän. Kuukaan ei tiedä yhtään mistään mitään ja on aivan pihalla. Niin sitten me käännettiin se niin että meillä on se koulutusleiri, on ennen sitä uuden nuvan järjestäytymiskokousta ja vähän niinku pakotetaan siis sinne tulemaan ne nuoret. (H2)

Nuoruuden ikävaiheelle on erityisen merkityksellistä uusien ystävyksien muodostuminen, samanhenkisten nuorten löytäminen. Ryhmiin kuulumisen ja oman identiteetin tarkastelu ryhmän jäsenenä on keskeinen osa nuoruuden ikävaihetta, ja tälle kehitystehtävälle nuorisovaltuusto tarjoaa oivallisen alustan. Ryhmäyttämisen menetelmissä on myös mahdollista tuoda toimintaan hauskanpidon elementtejä. Nuorisovaltuuston tavoite on toimia nuorten vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen välineenä. Nuoret arvostavat mahdollisuutta päästä vaikuttamaan heille tärkeisiin asioihin, mutta vakavasta tehtävästä

huolimatta nuorisovaltuuston täytyy olla nuorille hauskaa ja mielekästä toimintaa, jotta siihen jaksetaan sitoutua. Ryhmäytymistä tukee säännöllinen toiminta, joka osaltaan myös sitouttaa ja tarjoaa mahdollisuuden ystävyyssuhteiden muodostamiselle. Leinosen (2022) opinnäytetyössä selvitettiin Keski-Uudenmaan kuntien nuorisovaltuustojen toimintaa ja koottiin sekä nuorisovaltuustettujen, että nuorisovaltuustojen ohjaajien kokemuksia. Nuorisovaltuustojen aktiivisuutta pidettiin nuorisovaltuustoissa yllä järjestämällä kokousten ohella myös muita nuorisovaltuuston sisäisiä tapahtumia. Haastatteluissa nuorisovaltuutetut nostivat aktiivisuuden kannalta tärkeäksi juuri ryhmäytykset ja nuorisovaltuuston sisäiset tapahtumat. (Leinonen 2022, 2, 52)

Useilla kuntien nuorisovaltuustoilla onkin kokousten välillä toimintoja, joiden tarkoitus on mahdollistaa parempi tutustuminen, ryhmäytyminen ja yhdessä viihtyminen. Nuorisotyölle leimallinen vapaaehtoisuus näkyy väistämättä myös nuorisovaltuustojen toiminnassa, sillä nuoria ei voi pakottaa osallistumaan. Osallistumista ja sitoutumista voidaan kuitenkin tukea nuorisotyön keinoin: ryhmäytyksellä ja tuomalla toimintaan elementtejä, jotka nuoren näkökulmasta lisäävät toiminnan mielekkyyttä. Ryhmäytyminen on näkyvintä toimintakauden alussa, jolloin kaikki on nuorisovaltuutetuille uutta. Vaikka nuori olisi mukana nuorisovaltuustossa jo toista kautta, ryhmä on silti uusi ja sen dynamiikka täytyy rakentaa alusta alkaen.

”Sen on kyllä nähnyt, että niillä nuorilla on selvästi toive siitä, että olis aina mahdollisuus osallistua paikan päälle sinne kokoukseen ja osa on just tuonutkin sen ryhmäytymisen kannalta tärkeänä juttuna, että pääsisi olemaan niiden muiden kanssa tekemisissä. Että he kokee sen niinku paljon motivoivampana kuin mitä sitten vaan, että sieltä etäyhteyksien kautta osallistuisi aina kokoukseen.” (H1)

Sitten sen ryhmän keskenäinen tällöinen dynamiikka ja se ryhmäytyminen, yhteen hitsautuminen, niin se oli myöskin semmoinen mitä ei niinku... että se vaatii kanssa sitä työtä ja niitä tapauksia. Ja sitten siinä meiltä haastoi korona aika paljon silloin. Ja siitä huolimatta se onnistui niin. En tiedä ihan mistä kaikista asioista siinä on kyse. Mut kyllä mä ajattelen, että aika paljon kuitenkin siihen, että siinä oli sitä ohjausta ja semmoista tsemppitukea ja. Ja nuorten kanssa yhes miettimistä. Että jos me olisi vaan niinku lyöty että tuosta ohjeet, tehkää niin ei se ei varmasti olisi niinku lähtenyt. (H3)

4.2.3 Kokousten ohjaaminen

Tukiaikuisen rooli säilyy ohjaajalla kaikissa tilanteissa ja läpi toimintakauden. Monelle nuorelle nuorisovaltuusto on ensimmäinen paikka, jossa hän törmää viralliselta vaikuttavaan kokoustekniikkaan, vaikka nuorisovaltuustojen kokoukset saattavat olla huomattavasti vapaamuotoisempia kuin vaikkapa muodollisemmat lautakuntien kokoukset. Nuorisovaltuustossa on kuitenkin helppo harjoitella kokoustekniikkaa, jota kokouksissa opettavat niin kokeneemmat nuorisovaltuutetut kuin nuorisovaltuuston ohjaajakin. Ohjaaja nimen mukaisesti ohjaa, ja toimii taustatukena. Tavoitteena on, että nuoret ennen pitkää oppivat hallitsemaan kokouksia itse.

Haastattelija: Millaisia keinoja sä käytät että saat sun nuoret oppimaan tai havaitsemaan niitä asioita mitä heidän pitää siinä ehkä tehdä tai ottaa haltuun?

”No siis mä hirveän paljon esimerkiksi opastan, miten puheenjohtaja toimii ja miten muut. Että sinä voit sanoa tuossa noin ja sinä voit sanoa että nyt me voidaan tehdä näin tai näin. Mä niinku tavallaan auki puhun sitä kokousta, että se niinku tulisi jonnekin tänne takaraivoon, jäis sellainen muistijälki, että mitenkä niin kun asia hoidetaan.” (H4)

Koulutus ei ole pistemäistä tai kertaluonteista, vaan jatkuvaa toimintaa. On tyypillistä, että ohjaaja saattaa joutua toistamaan samoja asioita kokouksesta toiseen. Ohjaajan ammattitaitoa on oman toiminnan sopeuttaminen ryhmän sekä yksilöiden tarpeisiin.

Mun piti koko ajan sanoa sille (puheenjohtajalle), että no niin, nyt avataan kokous ni kolme kertaa koputat nuijalla pöytään (esittää pöytään koputtamista). Ja sitten... ai pitääkö jokaisen pykälän kans? Kyllä, jokaisen, ennenkö avaat pykälän niin kopsautat (esittää koputtamista), että on avattu ja sitte päätät sen (esittää kopsauttamista). Ja avaat keskustelun ja teet sitä ja teet tätä ja sitten annat puheenvuoroja, sun on tehtävä on sitä. Eli tavallaan se, että sehän on koko aika sitä koulutusta. (H2)

Kokoustekniikan ohella nuorisovaltuuston ohjaaja opastaa nuoria yleisellä tasolla vaikuttamiseen ja päätöksentekoon tutustumisessa. Nuorisovaltuustolle saatetaan järjestää koulutus tai seminaari, jossa perehdytetään organisaation

toimintaan ja päätöksentekorakenteisiin. Nuoret oivaltavat eri tavoin ja eri taitiin, ja kenties siksi ohjaajan arkipäiväisen, läsnäolevan toiminnan merkitys on kuitenkin suuri.

Ja ehdottoman tärkeätä se on, että niin kuin ohjataan tähän. Kun ei ne välttämättä tosiaan tiedä, että mitä kaikkea kaupunki tekee. Tai ei edes tiedä että mitä vaikka tekninen lautakunta. Niin se on aina hyvä sillein vinkki viitonen antaa, että hei että oletteko muuten, kun teitä lautakunnassa aina kuunnellaan niin oletteko miettinyt, että voisitte vaikka kertoa siellä, että nuorten mielenterveyspalvelut on täällä niin retuperällä, että asialle pitäisi tehdä jotain. (H5)

Onhan osallisuuskasvatuksessa monenlaisia eri juttuja, mutta. Ehkä mun tapa tehdä tätä juttua on, että mä nuorille sanon, että tää kaikki tässä meidän ympärillä on politiikkaa. Että niinku yritän saada nuoret tajumaan että tässä on tämä tuoli tässä nuokkari ja sen takana joku poliittinen päätös. Että ilman rahaa meillä ei ole mitään ja tällaisilla päätöksillä näitä pyöritetään. (H4)

Kokouksissa asioita käsitellään monin erilaisin menetelmin. Tavoitteena on varmistaa, että nuorilla on mahdollisuus riittävän usein kysyä, ymmärtää ja tulla ymmärretyksi.

Kun kysytään mielipiteitä tai muita, niin ei käytä pelkästään sitä puhemahdollisuutta vaan vaikka peukkuja. Käyttää Mentimeteriä ja siinä tehdään valmistelua että pystyy sinne kirjoittamaan ja vielä loppuunkin että jäikö jotakin tai haluatko nostaa jotakin esiin. Että ne tulisi niinku mahdollisimman monella tasolla, varmistaa että kaikki on saanut äänen kuuluviin. On varmasti hyvin marginaalinen se, joka on niinku jo perehtynyt asiaan jotenkin juurta jaksan ja on joku valmis mielipide. Kyllä ne niinku käydään siinä. (H3)

Luottamuksen rakentaminen ja säilyttäminen vaatii ohjaajalta mahdollisuutta antaa aikaansa nuorille. Nuorisovaltuuston kokousten valmisteluun kuuluu asiakirjatyöskentelyn ohella huolehtia siitä, että kokouksen sisälle jää riittävästi väljyyttä nuorten väliselle kohtaamiselle, keskustelulle ja mielipiteen muodostamiselle. Vuorovaikutuksellisuutta saatetaan tukea fasilitoinnilla, peleillä tai sovelluksilla, jotka eivät kuitenkaan saa ryöstää pääroolia kokouksen tai ryhmätilanteen sisältönä.

Se peli on kaikista vähimmäinen elementti siinä koko jutussa, että se, että me keskustellaan niin on se pääjuttu, että se peli sitten

mahdollisesti vaan sen, että jos joku oli vähän ujompia tai ei heti halunnut sanoittaa niin löysi valmiita sanoja tavallaan, josta se pystyi niinku puhumaan. Se on vaan apuväline. (H2)

Kokousten tauotuksessa voidaan hyödyntää nuorisotyöllisiä keinoja, kuten lyhyitä leikkejä tai pelejä. Usein lyhytkin irrottelu asiakeskustelun välissä nostaa energiatasoja ja tuo mukaan nuorisotyölle ominaista hauskuutta. Toimintakauden edetessä nuorten taidot ja rohkeus tekemiseen lisääntyvät ja ohjaajan rooli kevenee.

Haastattelija: Missä kohdissa sua eniten tarvitaan, sun ohjaajan työtä?

Haastateltava: No aina kun uusi nuorisovaltuusto käynnistyy. Kyllä se ensimmäinen vuosi menee silleen hirveän vahvassa (ohjauksessa), että toinen vuosi on aina oletettavasti helpompi. (H4)

4.2.4 Aktiivinen yhteydenpito

Ohjaajaa työllistää kokousten ja tapahtumien valmistelu, ja niistä viestiminen nuorten kanssa. Haastatteluissa usea ohjaaja ottaa esille nuorten kanssa viestittelyyn käyttämänsä ajan ja välineet. Yhteydenpito nuorten kanssa luo osaltaan nuorten ohjaajalta kaipaamaa läsnäoloa ja luotettavuutta. Ohjaajan käytettävissä oleva ajallinen resurssi on viestimisen kannalta merkittävä, sillä nuorten kanssa viestittelyä on vaikea kalenteroida tiettyyn päivään, tai aikatauluttaa tiettyyn hetkeen. Ilta on nuorten koulusta vapaata aikaa ja on luontevaa, että myös ohjaajalle osoitetut viestit lähetetään monesti iltaisin. Aktiivinen yhteydenpito on myös nähtävissä nuorten kannalta oleellisena läsnäolona: ohjaaja on tavoitettavissa kohtuullisessa ajassa silloinkin, kun fyysinen välimatka on iso, tai kokousten välillä pitkä aika. Nuorten ja ohjaajan hyvä suhde helpottaa asioiden puheeksi ottamista, kysymysten esittämistä ja luo turvaa nuorille valtuutetuille, jotka tulevat nuorisovaltuuston jäseniksi omien nuoruutensa haasteiden ja vahvuuksien kanssa.

Kyllä siinä sitte muuki kaikki tämmönen viestintä mitä sen parissa joutuu tekee, ni se on uskomattoman paljon aikaa vievää. Ja miettii että kokouspaikkoja pitää varata kokousta varten. Jos kokousajat on pitkiä niin pohtia sitten ruokailuja ja tuota niin. Muu kaikki tämmönen yhteydenpito mitä sitte siihen toimintaan liittyy. Ni seki on aika paljon aikaa vievää. (H1)

Yhteyttä pidetään nuorten suosimissa kanavissa. Lähes kaikki haastatellut ohjaajat mainitsevat whatsapp-ryhmät, yksi snapchatin. Myös muita sovelluksia on käytetty tai kokeiltu. Olennaista on, että nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, missä yhteisesti viestitellään. Ryhmäviestien lisäksi ohjaajat käyvät viestikeskusteluja myös yksittäisten nuorten kanssa. Nuoren kynnys kysyä asiaansa yhteisessä ryhmässä saattaa olla iso, eivätkä esimerkiksi henkilökohtaiseen osallistumiseen liittyvät asiat kuulukaan koko ryhmälle.

Kokouskutsut ja kokousasiakirjat lähetetään useimmiten myös sähköpostilla, vaikka ne lähetettäisiinkin lisäksi nuorten valitsemiin sovelluksiin. Sähköpostin käyttäminen ei välttämättä ole nuorille luontevaa, eikä sähköpostista etsitä tietoa kokouspaikoista tai huomata vastata niissä esitettyihin kysymyksiin.

Sekin, että täytyy olla nuorten käyttämiä kanavia, että ne määrittää missä me käydään sitä keskustelua. Sähköpostiviesti ei ole se. Sitten taas mitä meillä tietysti työntekijät helposti mieltää ja käyttää ja sitten tulee ”no ei ne ole vastannut ja ei sitä ja tätä ja tota” niin se on niinku ihan selkeä että täytyy käyttää niitä nuorten käyttämiä kanavia. (H3)

Haastateltavien keskeinen työmenetelmä ohjaamisen onnistumiseksi on riittävä asioiden toistaminen. Ohjaaja huolehtii, että nuorilla on riittävät tiedot tarvittavien asioiden edistämiseen tai hoitamiseen, muistuttaa sovitusta ja toimii taustatukena, jotta nuoren ei tarvitse kokea jäävänsä yksin uuden edessä. Osa nuorista tarvitsee ohjausta ja muistuttelua enemmän.

Meillä on se whatsapp-ryhmä. Se vaatii ensimmäisen muistutuksen. Toisinaan ennen kokousta vielä viimeinen ja silti joku saattaa unohtaa. Tai sitten sä selität 10. kertaa esimerkiksi verokorttiasiaa että tarvitsee sen verokortin palkkaa varten tai sinulta menee 60%. Joku sanoo ”en mä saa, en osaa”, no näytitkö vanhemmillesi tämän viestin minkä laitoin. Kyllä vanhemmat tietää miten se verokortti hoidetaan. Vaikka et itse osaisi sitä niinku selittää sille vanhemmalle niin mä aina sanon että näytä tämä viesti. Tämä ryhmä on niin moninainen, että aina sanon, että mä oon niinkun äiti tässä. Se on niin vahva se kasvatus-/ohjausrooli pääsääntöisesti. (H4)

Nuorisotyötä ei voida tehdä nuorten puolesta, vaan heidän kanssaan (Kauppinen & Kiilakoski 2024, 150). Tätä myös haastattelemani ohjaajat kuvaavat. Ohjauksella pyritään kertomaan, mitä nuoren tulisi tehdä, mitä tapahtuu jos

asian jättää tekemättä ja mihin määräaikaan mennessä asia tulisi olla tehtynä. Varsinkin nuorisovaltuustokauden alkuun sijoittuu paljon muistettavaa, jossa nuoren on hyvä herätä kantamaan vastuuta ensin omista asioistaan. Tästä on luontevaa edetä nuorisovaltuustokauden aikana yhteisten tehtävien hoitamiseen ja vastuun kantamiseen yhteisesti merkittävistä asioista.

4.3 Nuorisotyöllinen ote

Nuorisotyö on kuin vahvasti säädeltyjen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vilkasliikkeinen serkku – selvästi sukua, silti selvästi omanlaisensa. ”Nuorisotyöllinen ote” on sanapari, joka tulee vastaan kaikkialla, missä nuorisotyöntekijät kuvaavat oman ammattinsa erityisyyttä tai sitä osaamista joka tekee nuorisotyöstä kasvatusalan kentällä tarpeellisen ammattialan. Nuorisotyöllinen ote nousi puheeksi myös niin opinnäytetyön taustakeskusteluissa työn tilaajan kanssa, kuin Kohti nuorten hyvinvointialueita -verkoston tapaamisissa. Nuorisotyöllinen ote mainitaan poikkeuksetta esimerkiksi silloin, kun perustellaan ammattitaitoisen ohjaamisen merkitystä nuorisovaltuuston toiminnalle. On syytä tarkastella hieman, millaisia asioita nuorisotyöntekijät itse tällä tarkoittavat.

Ainakin siinä kehittämissvaiheessa nuorisovaltuuston ohjaavalla tutkijakuisella on hyvä olla nuorisotyöllistä ammattitaitoa siinä mielessä, että hän pystyy niinku niitten nuorten kanssa olemaan ja keskustelemaan eikä pelkää nuoria. (H2)

Nuorisotyöntekijän tärkeä työväline kohtaamisen onnistumisessa on oma persoona ja hiotut vuorovaikutustaidot. Opinnäytetyön haastatteluaineistossa nuorisovaltuustojen ohjaajat kuvaavat nuorisotyöllisen otteen olevan muun muassa aitoa kiinnostusta nuoria kohtaan, taitoa kuunnella, taitoa kysellä, herkkyyttä poimia äänettä viestejä ja ymmärtää ryhmän dynamiikkaa. Tämä on keskeinen osa nuorisotyön kohtaamisosaamista, johon myös esimerkiksi Kiilakoski viittaa (Kiilakoski 2021, 335–336).

Jeffsin (2001) määrittely nuorisotyöstä ammattina, jossa vaaditaan sekä asiantuntijuutta nuoruudesta, että kykyä toimia nuorten kanssa (Soanjärvi 2011, 99) kuuluu kaikkien tähän opinnäytetyöhön haastateltujen puheissa. Ohjaajan tulee kyetä ymmärtämään nuorten viestintää ja tarpeita silloinkin, kun niitä ei

sanota selkeästi ja suoraan. Toisaalta ohjaajan tulee kyetä sananmukaisesti ohjaamaan nuoria kohti omia kiinnostuksen kohteita ja kuuntelemaan nuorten näkemyksiä heille tärkeistä asioista, sekä tarjoamaan vaikeat asiat ymmärrettävässä muodossa.

Ainakin toivottavasti nuvalaiset näkee mut semmoisena aikuisena, joka oikeasti välittää tämmöisestä että niittenkin ääni tulee kuuluviin ja jaksaa tsempata. Ainakin mä yritän. Ja aika hyvin siinä onnistunkin, että en puhu niinkun kaupunkia, tai poliitikkoo tai päätöksentekijää. Vaan ihan puhun nuorisoo. (H5)

Kaikki haastatellut ohjaajat kuvaavat jollain tavalla toimivansa tulkkina nuorten ja byrokratian kielen välillä. Nuoria kohdatessaan ohjaajan keino tähän on mukautua puhumaan siten, että nuorilla on mahdollisuus ymmärtää, vaikka käsiteltävä asia olisi monimutkainen ja vilisisi tuntemattomia termejä. Tämä tarkoittaa kapulakielisyyden välttämistä ja sisältöjen avaamista nuorille ymmärrettävällä kielellä. Ohjaajan puhuessa ”nuorisoo” hän tulee samalla opettaneeksi nuorille käsiteltävänä olevia asioita koskevaa sanastoa ja asioiden toimintalogiikkaa, joiden osaaminen lisää nuoren varmuutta toimia vaikuttajana. Isolan ym. (2017) mukaan oman kokemuksen sanoittaminen on keskeinen taito oman asiansa ajamiselle. Episteeminen epäoikeudenmukaisuus voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei henkilö hallitse oikeita ja soveliaita termejä, joilla tulisi hyväksytyksi keskusteluihin. Frickerin (2007) mukaan episteeminen epäoikeudenmukaisuus tarkoittaa sitä, ettei syrjityillä tai valtaa vailla olevilla ihmisryhmillä ole käsitteitä, joilla kuvata kokemaansa epäoikeudenmukaisuutta. Riittävä kielellinen kykenevyys mahdollistaa yhteiskuntarajat ylittävän dialogin muodostumisen. (Isola ym. 2017, 17). Nuorisotyöntekijälle on tärkeintä antaa nuorille riittävät valmiudet ja rohkaista toimimaan itse.

Nuorisotyön perimmäisenä tarkoituksena on nuorten oman toimijuuden vahvistaminen, ja nuorisotyöntekijän voikin siksi joskus kuulla sanovan hänen olevan nuorten tukena niin paljon kuin tarvitaan, niin vähän kuin mahdollista. Kenties tämän vuoksi nuorisotyöllinen ote on haastateltujen mukaan myös jatkuvaa aistit auki olemista ja ryhmässä vallitsevien tunnelmien tarkkailua. Ohjaaja tarkkailee ryhmadynamiikkaa ja pysyttelee sivummalla, jotta ei veisi nuorilta tilaa ilmaista omia ajatuksiaan. Toisinaan kiihkeäksi yltyvän keskustelun

tiimellyksessä nuoret saattavat toivoa ohjaajan väliintuloa tai rauhoittavaa läsnäoloa. Ohjaajan tulee kyetä tarkkailemaan, milloin on aika käyttää omaa aikuisuutta ja auktoriteettia:

Nuorten kanssa meidän pitää koko ajan olla niinku korvat höröllä ja meidän pitää koko ajan kuulla ja tietää mitä siinä tapahtuu. Se verkosto on ihan erilainen nuorten maailmassa kuin mitä se on sitten siellä aikuisten maailmassa. (H2)

Ryhmädynamiikan säätelyn lisäksi ohjaajat kokevat tärkeänä tekijänä kyvyn huomioida yksilöt ryhmässä, jotta jokainen voi kokea itsensä tärkeäksi. Kaikkien mukana pitäminen on jatkuvaa tasapainoilua ja vaatii taitoa tunnistaa tuen tarve ja reagoida siihen oikealla tavalla.

Se on sitä jokaisen nuoren yksilöllistä huomioimista siinä aika isossakin porukassa. Sieltä voi tulla yhtäkkiä jotain semmoista pohdintaa nuorilta että ”oonkohan mä nyt ihan ok paikallani oleva henkilö tähän juttuun”. Tai sitten että ”en tosiaankaan nyt käsitä tätä asiaa”, niin tavallaanhan sitten niinkö sekin puoli, et ne jokainen nuori pystytään kohtaan siinä, keskustella niitten kans niistä asioista nuorisotyöllisellä otteella, pedagogisella otteella. (H1)

Tämä määrätietoisuus, että sitten ehkä toiset vähän jää jalkoihinkin jos toisella on vahvat näkemykset. Niin sitten ei välttämättä uskalla oikein sanookaa että siinä taas tulee kanssa tää nuorisotyöllinen ote. Ja näkemys siitä että pystyy sitten niitä mahdollisuuksia luomaan ja tarjoamaan ja kai olla aika herkillä siinäkin, että okei tässä on syntymässä tämmöinen juttu, että sitten niinku tarvittaessa niitä yksilöohjauksia. (H3)

Nuorisotyöllinen ote on myös asioiden tarkastelua nuoren näkökulmasta.

Kun he olettaa että se nuori muistaa kaiken niin sitten he koki kauhean niinku semmoista turhautumista että kun ei muista niinku mitään. Sitten mä yritin että niin kun se nuori ei välttämättä hoksaa just siinä kokouksessa jossa sen pitäisi hoksata, että ai niin tämä asia selitetään nyt joka minun pitäisi muistaa hamaan tappiin asti. (H2)

Nuorisotyön merkitsevä piirre on sen osallistujan vapaaehtoisuus, joka luo omat vaatimuksensa kaikelle nuorisotyölle. Jotta nuori haluaa osallistua toimintaan, tulee sen tarjota nuorelle jotain osallistumisen arvoista. Sosiaalisen osallisuuden näkökulmasta tunne ryhmään kuulumisesta ja omasta merkityksestä ryhmälle on keskeinen (esim Nivala & Ryyänen 2013, 26–27). Nuorisotyön erityinen valttikortti, joka nuorisotyöllisestä otteesta kysyttäessä nousee

esiin, on hauskuus. Nuorisotyön sääntelemättömyys osaltaan mahdollistaa sen, ettei kaikella toiminnalla tarvitse olla muita merkityksiä kuin viihtyminen. Tai toisin päin: ammatillisessa nuorisotyössä hauskanpito on kenties väline jonkin toisen tarkoituksen toteuttamiseksi. Nuorisotyöllisille menetelmille keskeistä on, että toiminnan täytyy näyttäytyä nuorille hauskana ja houkuttelevana (Kiilakoski 2021). Toiminta, joka on nuorelle hauskaa, avaa nuorisotyöntekijälle mahdollisuuden luoda yhteyden nuoren kanssa. Nuorisovaltuustotoiminnassa tavoite voi olla esimerkiksi nuorten motivoituminen tai sitoutuminen toimintaan. Nuorisotyöllinen ote on hauskuuden elementin etsimistä vakavien aiheiden äärellä, tai hauskuuden elementin käyttämistä osana muuta toimintaa. Nuorisotyön tulee sisältää jollain tavalla mahdollisuus hauskuuteen, nauruun ja iloon.

Se juttu, että minkä takia nuorisotyötä tehdään, niin voisi olla joku semmoinen ala missä ei tarvitsisi oikeastaan mitään muuta kuin koettaa saada jotain hyvää ja hauskaa aikaiseksi. Niinku tässäkin hommassa mietin, että ei sen aina tarvitse olla niin vakavaa. Että me koitetaan kyllä saavuttaa aika isoja asioita. Koitetaan parantaa hyvinvointi-, mielenterveys-, sosiaalipalveluita. Niin onhan se niinku tosi haastava juttu, koska siihen on rajalliset resurssit mitä tälläkin hetkellä käyttää. Mutta se että miksei sitäkin voisi koittaa tehdä hausalla otteella. (H1)

4.4 Nuorten osallisuustoiminnan erityispiirteet

Nuorisovaltuustot rinnastetaan usein kahteen muuhun kansalaisvaikuttamisen ryhmään, vammaisneuvostoon sekä vanhusneuvostoon. Näistä nuorisovaltuusto on ainoa vaikuttamiselin, jonka jäsenille päätöksentekoon vaikuttaminen ei ole mahdollista äänestämällä. Tässä luvussa kokoon opinnäytetyön haastatteluaineistosta sekä omista kokemuksistani nousevat havainnot nuorisovaltuustotoiminnan erityispiirteistä suhteessa vanhus- ja vammaisneuvostoihin. Eräs keskeinen ero vaikuttamiselimien välillä on osallistujien iän ja kehitysvaiheen aiheuttama tarve saada ohjausta ja aikuisen tukea nuorisovaltuuston toiminnassa:

Siis nuorisovaltuustotoimintahan on puhdasta kasvatustoimintaa. Eihän sitä voi niinku erottaa mistä... Että joo, se on vaikutustoimintaa, mutta hyvin pitkälti sitä kasvatuksellista otetta siellä pitää olla ja jos siellä on (ohjaajana) joku hallintoihminen semmoinen, jolla ei ole minkään valtakunnan kasvatusnäkökulmaa mihinkään

suuntaan, niin kyllä se vaikeaksi menee se varsinainen toiminta niiden nuorten kanssa. (H2)

Kyllä nuorisovaltuusto tarvitsee siihen sen ohjauksellisen ja valmentavan otteen jos halutaan oikeasti se toimivaksi. Ei pelkillä kokouksilla sitä oikeasti vaikuttavaksi saa. (H3)

Nuoret ovat nuorisovaltuustoon tullessaan usein murrosikäisiä ja vasta alussa oman itsensä etsimisen kehitysvaiheessa. Harvalla nuorella on valmiiksi mielipide nuorisovaltuustossa käsiteltävistä asioista. Nuorelle itselleen ei välttämättä ole aloittaessaan selvää edes se, mitä asioita itse haluaisi edistää ja ottaa puheeksi. Kokouksissa ja ryhmätilanteissa harjoitellaan kokoustekniikkaa, mutta myös esimerkiksi oman mielipiteen muodostamista ja ilmaisua, toisten huomioimista, esiintymisen ja kirjoittamisen taitoja sekä päätöksentekoa. Ohjaus jatkuu myös kokoustilanteiden ulkopuolella, ja yhteydenpito nuorten ja ohjaajan välillä on haastattelemillani ohjaajilla tiivistä. Ohjaus on jatkuvaa, eikä käytännössä tule täysin valmiiksi toimintakauden aikana:

Siinä ehkä se ero on, kun puhutaan vanhus- ja vammaisneuvostosta. Se vaatii sitä pitkää pinnaa et ymmärtää nuoren tilanteen ja erilaisuuden... myöskin hyväksymistä, että ne tarvii oppia siihen, että kuinka sitoudutaan vaikka niihin yhteisiin ja siinä vaiheessa kun kausi on lopussa ollaan kaks vuotta käyty, niin sitten meillä ehkä on se tilanne että kaikki käyttää sitä sähköpostia, voi vastata sinne niihin kokouspyyntöihin ja muuta. Mutta se on niinku kasvatamista koko ajan tää, opettaa siihen vaikuttamiseen ja semmoiseen vastuulliseen viestintään ja kaikkeen muuhun. (H3)

Kokoustekniikka ei ole nuorisovaltuuston toiminnalle yhtä olennaista kuin muissa vaikuttamisryhmissä. Nuorisovaltuustossa toiminnan pääpaino on oikein suorittamisen sijaan kohtaamisessa ja onnistuneessa vuorovaikutuksessa. Kokoustoimintaa harjoitellaan, mutta oikein suorittamiseen keskittyminen syö tilaa ja voimavaroja nuorten keskinäiseltä keskustelulta ja pohdinnalta sekä mielipiteiden muodostamiselta. Nuorten sitoutumiselle voi olla ratkaisevaa kokemus siitä, että oma epävarmuus ja keskeneräisyys, tai tapa ilmaista mielipiteitä, ovat tulleet kohdatessa hyväksytyiksi ja ilmapiiri tuntuu turvalliselta omalle kehitymiselle. Nuoret eivät useinkaan tule kokoukseen valmiiksi purettujen mielipiteiden ja äänestyspäätösten kanssa. Kokouksissa tulee siksi olla mahdollisuus dialogiselle vuorovaikutukselle: tilaa keskustelulle, ymmärtämiselle, oppimiselle ja omien näkemysten hakemiselle.

Jatkuvasti pitää koittaa perehtyä myös asioihin että saa avattua niitä nuorille. Mä voisin kuvitella että jos ne samat materiaalit tuotaisiin suoraan vain nuorille esille, että hei perehtykää näihin niin vaikka ne perehtyis niihin niin ei ne saisi siitä sitten ehkä samalla lailla auki, että siinä on pakko myös sen työntekijän pystyä perehtymään niihin asioihin ja tuoda ne sitten omalla laillaan nuorille. (H1)

Nuorten kanssa toimiminen edellyttää valmiutta viestiä nuorten käyttämässä sovelluksissa, niinä aikoina kuin nuorten tarve nousee esiin. Nuoret ymmärtävät hyvin, että viestittely rajataan ohjaajan työaikaan, mutta odottavat reagoivia viesteihin viimeistään seuraavana arkipäivänä. Viestittely esimerkiksi whatsapp-ryhmissä on viikottaista ja erityisen tiheää kokousten tai tapahtumien alla, jolloin nuorilla on paljon kysyttävää, kommentoitavaa ja tarkistettavaa:

Kalenterikutsussa siis oli ohjeistus että mistä tulet, kun kokous oli eri tilassa kuin yleensä. Kaksi ensimmäistä, jotka tulivat, olivat lukee sen ja loput eivät. Sitten laitettiin muistutusta ja whatsapp-viestiä, Ei ne silti niitä hoksannu. Ne sanoivat että oho ups ollaan väärässä paikassa, mutta kuitenkin löysivät aika piakkoin sitten paikan päälle. Nää on just sellaisia asioita mitä aikuisten kanssa ei tarvitse miettiä. Aikuisille sä laitetaan kerran ohjeistuksia, jos ne ei tule niin se on niiden oma moka. (H2)

Eräs haastateltava kertoi nuoresta, joka ilmoitti eroavansa nuorisovaltuustosta, koska hänellä ei ollut henkilötietolomakkeessa kysyttyä henkilökohtaista tilinumeroa. Ohjaaja tarttui tilanteeseen kehottamalla nuorta keskustelemaan ensin vanhempiensa kanssa ja lopulta nuori päätyi sittenkin mukaan nuorisovaltuustoon. Kokemuksia vastaavanlaisista tilanteista, joissa pieni yksityiskohta saa nuoren perääntymään ja jättämään toiminnan, on itselläni sekä monilla muilla nuorisovaltuustojen ohjaajilla. Ohjaajan kyvyllä havaita nuoren tilanne ja reagoida siihen oikein, on suuri merkitys sille, pääseekö nuori esteen yli ja pysyy mukana toiminnassa.

Nuorisovaltuuston tuloksekas ohjaaminen vaatii, että ohjaajalla on mahdollisuus käyttää aikaansa nuorisovaltuuston toiminnan ohjaamiseen ja organisointiin. Vaikuttamisosallisuus vaatii toteutuakseen sosiaalisen osallisuuden

kokemuksen. Nuorisovaltuustoon sitoutuminen edellyttää mahdollisuutta ystävyysuhteiden muodostumiseen ja ryhmäytymiseen. Ilman ohjaajan aktiivista ja ammattitaitoista työpanosta osa nuorista ei tule edes paikalle ja huonoimmillaan koko nuorisovaltuuston toiminta on kitkuttelua ilman motivoituneita ja toimintaan sitoutuneita osallistujia. Ohjaamiseen kohdennettu henkilöstöresurssi tuottaa tuloksia, jotka näkyvät monin eri tavoin innostumisena, nuorten osaamisena ja ryhmää kannattelevana dynamiikkana. Nuorten osaaminen ja oma-aloitteisuus kehittyvät ja vastuutehtäviin löytyy halukkaita. Haastatelluilla ohjaajilla on kokemuksia niukkuuden lisäksi myös hyvin resursoidusta ohjauksesta. Ohjaamiseen ja nuorten parissa tehtävään näkyvyyteen panostaminen näkyy toiminnan ja sen laadun kehittymisenä:

Haastattelija: Miten sä sanoisit, että minkälaisissa asioissa se näkyy, että sitä ohjausta ei ollut resursoitu siihen tekemiseen silloin kun aloitit?

Haastateltava: No ensinnäkin nuorten sitoutumisesta, että se oli niin että tuleeko ja ylipäänsä se nuorisovaltuuston kiinnostavuus sen näkyväksi tekeminen. Meillä oli niinku pitkään semmoinen, että sai houkutella ja melkein pakottaa, ja semmoista niinku jäsenten kalastelua että ketä me saadaan tähän mukaan. Mutta nyt se on kääntynyt sille, että siihen onkin paikat täynnä... viestintään oli sitten panostettu. Mä kiersin kaikki yläkoulun luokat ja lukion luokat kertomassa siitä että mitä se on ja minkälaisiin asioihin siinä on mahdollisuus vaikuttaa ja. Näin nyt selkeästi se tuotti sitten tulosta myös, mutta kyllä se niinku semmoiseen nuorten sitoutumiseen ja sen toiminnan näkyväksi tekemiseen ja sitä myöten myös muille nuorille. Semmoinen että tän kautta oikeasti voi vaikuttaa jos tässä on joku mahdollisuus. (H3)

Nuorisovaltuustoista huomattavaa on myös toimintakauden pituus. Nuorten elämänvaihe asettaa omat haasteensa nuorten mahdollisuuksille pysyä mukana toiminnassa silloinkin, kun se nuorelle itselleen olisi mieleistä. Usein nuorisovaltuustojen toimintakausi on määritetty lyhyemmäksi kuin kunnan tai aluevaltuustojen vaalikausi. Haastatteleistani ohjaajista jokainen mainitsi, että oman nuorisovaltuuston osalta on joskus pohdittu, millainen kauden pituus on toimiva. Ryhmän ohjaamisen näkökulmasta esimerkiksi kalenterivuoden, tai kouluvuoden mukaan määritetty lukuvuoden mittainen kausi on lyhyt. Vuoden mittaisella kaudella ryhmä pääsee juuri parhaaseen vauhtiinsa, kun toiminta jo loppuu. Vaalikausia mukaileva nelivuotinen kausi on puolestaan niin pitkä, ettei siihen lähtökohtaisesti voi odottaa sitoutumista murrosikäiseltä. Nuoruuden elämänvaiheelle on keskeistä suorittaa peruskoulutus ja etsiä

tämän jälkeen jatko-opintoihin. Viimeistään toisen asteen jälkeen edessä on usein isoja elämänmuutoksia, kuten muutto toiselle paikkakunnalle. Kunnan opiskelumahdollisuuksista riippuen nämä pohdinnat saattavat olla käsillä jo peruskoulun jälkeen. Kaikkien haastattelemieni ohjaajien nuorisovaltuustojen toimintakausi oli tällä hetkellä kaksivuotinen.

Se vuosi on niin hirveän lyhyt. Sitten saisi koko ajan pitää sitä aloituskokousta. Kaksi vuotta, se ei ole liian pitkä eikä liian lyhyt. Joskus mietittiin että voisiko se olla valtuustokausi, mutta ei nuorten kohdalla, koska oikeasti sitten niissä tulee ne lähtemiset muualle, opiskelut ja meillä sit ei ole kuitenkaan ihan loputtomasti niitä opiskelumahdollisuuksia. (H4)

5 POHDINTA

5.1 Keskeiset tulokset

Nuorisotyön ammattialan perusta on osallisuudessa riippumatta siitä, tarkoitetaanko sillä syrjäytymisen ehkäisemiseen liittyvän osallisuuden syntymistä, vai päätöksentekoon vaikuttamiseen tähtäävän vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen tukemista, poliittista osallisuutta. Nuorisotyöntekijöiden keskuudessa osallisuuden asema on selkeä ja tunnistettu. (Kauppinen & Kiilakoski 2024, 145–146, 159). Tässä opinnäytetyössä halusin perehtyä siihen, millaista ammatillista osaamista koulutetut ja kokeneet nuorisotyöntekijät käyttävät ohjatessaan nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoimintaa nuorisovaltuustoissa. Opinnäytetyön aineisto muodostui haastattelemalla nuorisotyön ammattilaisia, joilla on laaja kokemus nuorisotyöstä ja nuorisovaltuustojen ohjaamisesta.

Nuorisotyön luonne kasvatustammattina on kytköksissä nuorisotyön sosiaalisuusi- ja personalisaatiofunktioon, yhteiskunnallisten valmiuksien ja asenteiden välittämiseen, sekä nuoren henkilökohtaisen kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen (Nieminen 2007). Nuorisovaltuuston ohjaajan rooli näyttääytyy haastatteluaineiston perusteella nuoruuteen ja vaikuttamiseen perehtyvänä vuorovaikutus- ja ryhmäohjaustehtävänä. Esimerkiksi Maunu & Kiilakoski viittaavat useisiin tutkimuksiin, joiden mukaan nuorten yhteiskunnallisen vaikuttamisen taitojen tukemiseen tarvitaan resursseja kohderyhmäherkälle kohtaamiselle ja ohjaamiselle (Maunu & Kiilakoski 2018, 116), jota nuorisovaltuuston ohjaajien toiminnassa on nähtävissä. Opinnäytetyöhön haastatellut nuorisovaltuustojen

ohjaajat puhuvat nuorten kohtaamisen taidosta, kuuntelemisen taidoista, ”nuorison” puhumisesta vastakohtana kapulakielisyydelle ja valmiudesta toimia riittävässä määrin nuorten ehdoilla. Näistä viimeisin kuuluu haastatteluissa esimerkiksi nuorten keskeneräisyyden ja tuen tarpeen hyväksymisenä, valmiutena käyttää nuorille tuttuja viestisovelluksia, tai mahdollisuutena kohdata tai olla yhteydessä nuorisovaltuutettujen kanssa kouluajan ulkopuolella, iltaisin. Ohjaajien haastatteluissa korostuu myös herkkyys oivaltaa nuorten tarpeita ja kyky vastata niihin riittävän nopeasti, oikeanlaisella kohtaamisella. Nuorten ehdoilla etenemistä tarvitaan silloinkin, kun ohjaaja joutuu toistamaan samoja asioita tapaamisesta ja viestistä toiseen. Ohjaajan näkökulmasta asia, joka on toistettu jo lukuisia kertoja, saattaa nuorelle valjeta ensimmäistä kertaa - riippumatta siitä, onko kyseessä ensimmäinen vai useampi kerta kyseiselle ryhmälle, kun aihe otetaan puheeksi.

Nuorisovaltuustoissa nuoret opettelevat omien mielipiteiden muodostamista ja ilmaisemista, itselleen tärkeiden asioiden ajamista, sekä vaikuttamista ja päätöksenteon rakenteita. Hyvä valmistelu on minkä tahansa vaikuttamistoimien toiminnan edellytys. Nuorisovaltuustojen osalta toimiva kokous edellyttää asiakirjavalmistelun lisäksi myös jatkuvaa nuorten tarpeiden huomioimista ja ohjaamista. Käytännön järjestelyjen, kuten taukojen ja ruokailujen huomioimisen lisäksi tarvitaan rinnalla kulkemista, kokoustyöskentelyn sanoittamista ja asioiden auki puhumista. Nuorisovaltuustoissa toimitaan nuorten vapaaehtoisuuden ehdoilla. Tämän vuoksi osallisuuteen kasvattaminen, eli nuorisovaltuutettujen motivointi, innostaminen ja toiminnan mielekkyys nousevat ohjaajien puheissa tärkeään rooliin. Toiminnan on tarjottava nuorille aitoja kokemuksia vaikuttavuudesta, joukkoon kuulumisesta, sekä oltava lisäksi hauskaa.

Haastatteluja tehdessä kävi selväksi jokaisen nuorisovaltuuston olevan omanlaisensa ja kullakin ohjaajalla olevan omanlaiset työskentelytavat nuorten ja nuorisovaltuustonsa kanssa. Kaikkia ohjaajia yhdistävä teema löytyy nuorisotyöntekijöiden mainitsemasta nuorisotyöllisestä otteesta. Opinnäytetyön tutkimustuloksena nuorisotyöllinen ote nuorisovaltuuston ohjaamisessa näyttäytyi muutaman keskeisen havainnon kautta. Nuorisotyöllisellä otteella haastateltavat tarkoittavat esimerkiksi ryhmädynamiikan säätelyä ja yksilön huomioimista ryhmässä. Haastateltavat kuvailevat sen tarkoittavan jatkuvaa ”skarppina olemista” tai ”aistit auki olemista”, eli nuorten sanattomien viestien tarkkailua ja

tarpeiden tunnistamista. Haastatteleman ohjaajat arvottavat kohtaamisen ja vuorovaikutuskokemuksen nuorisovaltuustossa byrokraattista oikein tekemistä korkeammalle. Ohjaajalla tulee olla perehtyneisyyttä nuorten tarpeisiin. Ohjaajan ammattitaitoa on mukautua siihen, mitä tukiaikuisen roolilta kulloinkin kaivataan. Nuorisotyöllinen ote on sen hyväksymistä, että nuorisovaltuutettu on ensisijaisesti kasvava nuori, jonka elämässä nuorisovaltuusto on vain yksi osa-alue. Ohjaaja luo omalla toiminnallaan turvallista ilmapiiriä ja tukee nuorisovaltuuston kehittymistä ryhmänä siten, että jokainen voi kokea olonsa ryhmässä hyväksytyksi. Nuorisotyöllinen ote on ohjaajien puheissa myös aitoa kiinnostusta nuoria kohtaan, taitavaa huumorin käyttöä, itselleen nauramisen taitoa, sekä hauskuuden hyödyntämistä innostamisen ja motivoinnin elementtinä.

Nuorisotyön menetelmien keskeisenä elementtinä on toiminnan hauskuus ja houkuttelevuus nuorille (esim Kiilakoski 2021). Kenties osittain tästä hauskuuden tarpeesta johtuen eräs haastateltava kertoi nuorten toivoneen mahdollisuutta nimenomaan kasvokkain tapaamisiin, vaikka etäosallistuminenkin digitaalisten välineiden myötä on mahdollista. Haastatteluaineiston pohjalta rohkenen arvella, että näitä myös hyvinvointialueiden nuorisovaltuustoissa tarvitaan. Ilman nuorisotyöllistä otetta ja kykyä tehdä toiminnasta nuorille omalla tavallaan hauskaa toiminta saadaan näyttämään paperilla toimivalta, mutta ennen pitkää törmätään siihen, etteivät nuoret enää tule paikalle, eivät sitoudu. Kokouskutsut ja pöytäkirjat saadaan tehtyä ilman nuorisotyötä, mutta ilman nuorisotyön kohderyhmän tarpeet ymmärtävää vuorovaikutus- ja ryhmäosaamista nuorten on vaikea saada kiinni siitä, mitä heidän nuorisovaltuutetuina tulisi tehdä, miten omaa asemaa voi käyttää nuorten asioiden ajamiseen tai asioiden puheeksi ottamiseen.

Nuorisovaltuustotoiminnan ohjaamisessa käytettäviä keinoja tarkastelin suhteessa nuorisovaltuuston ohjaajan rooliin. Nuorisovaltuustotoiminnassa, kuten kaikkialla nuorisotyössä käytettyjen toimintamenetelmien valinta perustuu usein työntekijän henkilökohtaiseen osaamiseen. Tämän vuoksi opinnäytetyöstä ei ole löydettävissä yksityiskohtaisia menetelmiä vaikkapa ryhmäytymisen toteuttamiseen. Opinnäytetyön haastatteluaineiston perusteella eri ohjaajien toimintatapoja yhdistäviä teemoja on löydettävissä ainakin tiiviistä yhtey-

denpidosta nuorten kanssa, suhtautumisesta nuoriin ja ryhmäyttämiseen, suhtautumisesta osallisuusohjaamiseen ja kokousten toteuttamisesta. Kaikilla nuorisovaltuustoilla oli toimintakauden alussa jonkinlainen tilaisuus, kuten ryhmäytysleiri tai aloitusseminaari, jossa kausi avataan tutustumista helpottavilla toiminnoilla. Nuorten hyvät keskinäiset suhteet toimivat nuorisovaltuustossa yhteen vetävänä liimana. Ilman riittävää sosiaalisen osallisuuden kokemusta vaarana on, että osalle nuorista nuorisovaltuusto saattaa vahvistaa ulkopuolisuuden kokemusta, jolloin nuorella ei ole syytä jatkaa mukana toiminnassa (Boldt 2021). Haastatteluaineistosta on löydettävissä useita esimerkkejä siitä, miten ryhmäyttäminen on keskeinen keino nuorten sitoutumisen ja vastuunkantamisen kannalta. Nuorten ryhmäytyminen on olennainen tekijä sosiaalisen osallisuuden kokemuksen syntymisen kannalta. Sosiaalinen osallisuus on edellytys poliittiselle osallisuudelle (Kauppinen & Kiilakoski 2024, 159). Ilman aktiivisesti luotuja mahdollisuuksia ystävyysuhteiden syntymiselle nuorella on vain vähän syytä tulla nuorisovaltuustoon kerta toisensa jälkeen.

Haastattelemieni ohjaajien nuorisovaltuustojen kokoontumistiheys vaihteli suuresti kahden viikon välein kokoontuvasta vain kaksi kertaa puolessa vuodessa kokoontuvaan. Kaikki haastatellut ohjaajat tekevät paljon tutustuakseen nuoriin hyvin ja lunastaakseen paikkansa nuorten mielissä luottamuksen arvoisena aikuisena. Ohjaajien työnkuvat ovat hyvin erilaisia ja suoraan nuorille käytettävissä oleva aika eroaa ohjaajien välillä suuresti. Yhteydenpito nuorten kanssa kokousten ja tapahtumien välillä tapahtuu pääasiassa viestein ja saattaa olla toisinaan intensiivistä. Viestintä on erityisen aktiivista kokouksen tai tapahtuman lähestyessä, mutta keskustelu saattaa aktivoitua muulloinkin. Yhteydenpito nuoriin on osa ohjaajan läsnäoloa nuorille ja tapa osoittaa olevansa tarvittaessa nuorten tukena, jos sitä kaivataan.

Kokoukset ovat keskeinen toimintamuoto nuorisovaltuustojen toiminnassa. Kokouksissa harjoitellaan kokoustekniikkaa ja kokousasiakirjojen ymmärtämistä. Tämä on välttämätöntä aikuisjohtoisesta näkökulmasta, jossa nuorisovaltuusto nähdään astinlautana kohti aikuisten demokratian toteutusmuotoja. Erantin & Boldtin (2021) mukaan tämänkaltaisen kapea-alaista osaamista edellyttävän osallisuusrakenteen vaikutus saattaa kohdistua vain pieneen joukkoon riittävän kyvykkäitä nuoria yleisen demokratian elinvoimaisuuden

vahvistumisen sijaan (Eranti & Boldt 2021, 69–70). Haastatteleman nuorisovaltuustojen ohjaajat tunnistavat tämän haasteen. Ohjaajat ohjaavat paljon huomiotaan kokouksissa toimivaan vuorovaikutukseen ja onnistuneisiin kohtaamisiin nuorten kanssa. Tämän haastateltavat määrittelivät poikkeuksetta kokousteknistä oikein suorittamista tärkeämmäksi. On välttämätöntä, että kokousten ilmapiiri muodostuu turvalliseksi ja jokaisella nuorella on tunne hyväksytyksi tulemisesta. Osalla haastatelluista ohjaajista on myös kokemuksia nuorisovaltuuston vaikuttavuudesta nuorisovaltuuston ulkopuolella omalla paikkakunnallaan, kun nuorten innostamiseen ja kohtaamisiin on voitu osoittaa työntekijän aikaa.

Ohjaajan roolista katsoen nuorisovaltuustotoiminta poikkeaa olennaisesti kansalaisten kuulemis- ja vaikuttamisryhmistä, joiden osallistujat ovat aikuisia. Aikuisten voidaan olettaa tietävän monia sellaisia asioita, joihin nuoret törmäävät ensimmäistä kertaa ja joihin tutustumiseen tarvitaan ohjaajan työpanosta. Aikuisten usein myös oletetaan toimivan tiettyjen sanomattomien sääntöjen mukaisesti: lukevan sähköpostia, vastaavan kokouskutsuihin, löytävän tiensä kokouspaikalle kokouskutsussa lukevan osoitteen perusteella. Aikuisten voidaan olettaa perehtyvän kokousaineistoon etukäteen ja tietävän, miten kokouksissa toimitaan. Nuorisovaltuustossa jokainen näistä asioista on luotava uudestaan jokaisen toimintakauden alussa. Nuorten perehdyttäminen niin kokouksen eri toimintoihin kuin kunnan tai hyvinvointialueen päätöksentekorakenteeseen on läpi toimintakauden jatkuva tehtävä, jota ohjaaja tekee käytännössä kaikissa tilanteissa. Ohjaaja ei yleensä ole kokouksen vetäjä, vaan taustahenkilö, joka tukee niin puheenjohtajaa kuin nuorisovaltuutettuja kokouksen etenemisessä. Eräs haastatteleman ohjaaja kuvasi puhuvansa auki kokousta koko sen ajan kertomalla, mitä seuraavaksi tulisi tehdä, mikäli nuori tuntuu epäröivän roolissaan. Tämä kuvaa hyvin monen muunkin ohjaajan toimintaa. Ohjaaja tukee ja neuvoo, ja toimintakauden edetessä ohjaaja voi vetäytyä enemmän taustalle. Nuorisotyöllinen osallisuusosaaminen kiteytyy vuorovaikutukseen, nuoruuden tuntemukseen ja ryhmäytymisosaamiseen. Työntekijän kenties tärkein työväline on oma persoona ja siihen liittyen itsetuntemus, sekä kyky oman toiminnan reflektointiin ja säätelyyn.

5.2 Johtopäätökset

Hyvinvointialueet ovat kiinnostavan haasteen edetessä rakentaessaan uutta osallisuusrakennetta, jossa jo lähtökohtaisesti luodaan tilaa myös murrosikäisten nuorten kuulumiselle ja vaikuttamiselle. Nuorisopoliittisesta näkökulmasta tavoite nuorten vaikuttamismahdollisuuksien sementoimisesta on oikeansuuntainen, sillä nuoret kansalaiset ovat aliedustettuina lähes kaikessa edustuksellisessa päätöksenteossa: ensimmäisissä aluevaaleissa valituista valtuutetuista vain 4,8 %, 66 henkilöä koko maassa, oli alle 30-vuotiaita. Valituista reilu 30 % oli 60 vuotta täyttäneitä, ja valittujen keski-ikä oli 51,1 vuotta. (Tilastokeskus 2022). Kansallisessa lapsistrategiassa kuitenkin todetaan Suomessa yhä useammin tunnistettavan lapset (myös nuoret) yhteiskunnallisiin prosesseihin osallistumiseen kykenevinä toimijoina (Stenvall 2020, 9). Tämä on huomioitu hallitusohjelmassa, jonka demokraatiohjelman erityisenä tavoitteena on äänestysaktiivisuuden edistäminen, lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen sekä nuorisovaltuustojen vahvistaminen kunnissa ja hyvinvointialueilla. (Männistö 2024).

Erantin & Boldtin (2021) mukaan nuoria kyllä kuullaan erilaisissa osallisuusrakenteissa, mutta nuorten äänen merkitys näissä rakenteissa vaihtelee. Kirjoittajat peräyvät osallisuusrakenteille pedagogisia lähtökohtia, joilla huomioidaan sosiaalisia yhteyksiä ja niistä nuorille syntyvää osallisuudenkokemusta. (Eranti & Boldt 2021, 68–70). Opinnäytetyössä tehtyjen haastattelujen kautta nuorisovaltuuston ohjaajan rooli näyttäytyy merkittävänä niin nuorten motivoitumisen ja sitoutumisen kuin vaikuttajana kehittymisenkin kannalta. Nuoren ensisijainen tehtävä ei nuorisovaltuustossakaan ole olla pikkupoliitikko, vaan kasvava ja kehittyvä ihminen, nuori. Hänellä on oikeus saada tehtävässään riittävää tukea ja ohjausta. Nuorisovaltuuston ohjaajan roolin typistäminen vain byrokratiaa toteuttavaksi asiakirjojen valmistelijaksi olisi nuorten osallisuuden näkökulmasta virhe, joka sivuuttaa kohderyhmän tarpeen saada toimintaansa aikuisen tukea. Nuorisovaltuuston ohjaaja on myös keskeinen linkki nuorisovaltuuston ja muiden tahojen, kuten hyvinvointialueen organisaation tai kuntien nuorisotyön välillä.

Hartin (1992) johtava ajatus oli, että osallisuudelle tulee rakentaa mahdollisuuksia mahdollisimman nuoresta iästä alkaen. Suomessa lasten oikeus tulla

kuulluksi, saada tietoa ja saada tukea kasvussa aktiivisiksi ja vaikuttaviksi kansalaisiksi on sisällytetty niin varhaiskasvatussuunnitelmiin, opetussuunnitelmiin kuin nuorisotyötä ohjaaviin lakeihinkin. Nuorisovaltuustojen olemassaoloa kunnissa ja hyvinvointialueilla on turvattu kirjaamalla lakiin velvoite kuulla nuoria heitä koskevissa asioissa ja näin järjestää väylä nuorten vaikuttamisosallisuudelle. Muilta osin nuorisovaltuustot ovat monien tekijöiden summa, jonka muuttujia ovat mm. nuorisovaltuuston kokoamisen tapa, kokousten järjestämisen tiheys ja muun toiminnan määrä sekä nuorten sitoutuneisuus toimintaan. Kuntalaki ei myöskään määritä esimerkiksi nuorisovaltuuston käytettäväksi osoitettavaa rahallista, toiminnallista tai ohjauksellista resurssia (Kuntalaki 26. §). Hyvinvointialueilla mainitaan, että aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä (Laki hyvinvointialueesta 32. §). Opinnäytetyön haastatteluaineisto on kirkastanut omaa, nuorisotyöntekijänä muodostamaani käsitystä siitä, että nuorisotyön osallisuusosaamisella on nuorisovaltuustotoiminnan onnistumiselle iso merkitys, joka konkretisoituu nuorten innostumisena, toimintaan kiinnittymisenä ja taitojen ja valmiuksien kehittymisenä ja parhaimmillaan säteilee myönteistä vaikutusta nuorisovaltuuston ulkopuolellekin.

Nuorisotyön, nonformaalin kasvatuksen kenties leimallisina piirteinä on vapaaehtoisuus ja nuoresta lähtevä toiminta. Sitran hyvinvointialueen osallisuuden mallipohjassa kirjoitetaan monimuotoisista vaikuttamisen ja osallistumisen tavoista seuraavaa: ”Valitusta menetelmästä riippumatta alueella noudatetaan tiettyjä perusperiaatteita, joilla taataan, että osallistuminen on vaikuttavaa ja osallistujille motivoivaa.” (Sitra 2022). Hyvinvointialueiden nuorisovaltuustot ja nuorisovaltuustojen ohjaajat ovat nyt ja jatkossa juuri näiden kysymysten äärellä: millaiseen toimintaan alaikäiset nuoret ovat valmiita uhraamaan omaa nuoruuttaan ja omaa vapaa-aikaansa? Miten toiminta voisi motivoida ja sitouttaa murrosikäisiä, joiden keskeinen tehtävä elämässä on kasvaa, kehittyä ja hahmottaa omaa minuuttaan? Millaista nuorisovaltuustotoiminnan tulee olla, jotta nuorilla on mahdollisuus oppia, saavuttaa riittävä ryhmähenki ja löytää toiminnasta omat kiinnostuksen kohteensa? Millaisilla ammatillisilla keinoilla ohjaaja voi tukea nuoria toimijoita toteuttamaan aidosti merkityksellistä, vaikuttavaa ja motivoivaa toimintaa? Millaista resursointia ammatillinen ohjaus edellyttää?

Laki velvoittaa hyvinvointialueita muodostamaan nuorille vaikutuskanavan, mutta nuorelle siihen osallistuminen on aina vapaaehtoista. Nivalan ja Ryynäsen mukaan nuorisotyön vapaaehtoisuuteen perustuvassa suhteessa nuori rakentaa itseään toimijana ja opettelee tekemään itseään ja elämäänsä koskevia päätöksiä. (Nivala & Ryyänen 2019, 245). Valinta siitä, millaiseen toimintaan haluaa osallistua ja mihin aikansa käyttää, on ainoastaan nuoren itsensä. Tätä ajatellen on perusteltua kysyä, voiko nuorten vaikuttamistoimintaa edes toteuttaa hyvinvointialueilla ilman nuorisotyön lähestymistapaa ja ammatillista osaamista.

Voiko nuorten vaikuttamistoimintaa olla ilman kasvun ja kasvatuksen elementtejä? Nuori on vasta elämänsä alussa ja tarvitsee mahdollisuuksien lisäksi näköaloja oman toimintansa rakentamiseksi. Harva nuori liittyy nuorisovaltuustoon mielessään valmis lista asioista, joihin haluaa ryhtyä vaikuttamaan. Nuorisovaltuustoon tullessaan nuori on usein murrosikäinen, joka etsii omia kiinnostuksen kohteitaan, omaa tapaansa muodostaa mielipiteitä ja kommunikoida niitä ulospäin, omaa tapaansa vaikuttaa. Ohjaajan tehtävänä on tehdä nuorilähtöistä, osallisuuteen ohjaavaa nuorisovaltuustotoimintaa, kohderyhmälle soveltuvilla menetelmillä (ks. Maunu & Kiilakoski 2018). Isolan ym. mukaan episteeminen epäoikeudenmukaisuus tarkoittaa sanaston hallitsemista osana osalliseksi pääsemistä. Dialogiseen tilaan pääseminen omien asioidensa puolustamiseksi edellyttää riittävää osaamista ja esimerkiksi sanallista osaamista. (Isola ym 2017, 17). Episteemisen epäoikeudenmukaisuuden käsitteellä kuvataan syrjittyjen ihmisryhmien vaikeuksia nousta oman asiansa edustajiksi, mutta voisiko tämä tarjota loogista näkökulmaa myös niille vaikeuksille, joita nuoret vaikuttajat kohtaavat saapuessaan aikuisten hallitsemille politiikan ja byrokratian kentille? Nuorisovaltuusto on parhaimmillaan nuoren kasvuympäristö, jossa mm. päätöksentekojärjestelmien, kokoustekniikan ja vuorovaikutustaitojen osaamiselle on saatavilla tukea ja ohjausta. Ja toisaalta: mitä nuorisovaltuusto on, jos tätä kasvun tukea ei ole?

Nuorisotyöntekijä on usein tulkki – nuoren ja viranomaisten välillä, nuorten ja aikuisten välillä, nuorten ja päätöksenteon välillä. Soanjärvi (2011, 115) viittaa mm Cederlöfin (2004) ja Sercomben (2004) tapaan kuvata nuorisotyön erityisosaamista: ” viranomaisten ja nuorten kansalaisten väliin tarvitaan epävirallisia

ja helposti lähestyttäviä viranomaisia.” Sama havainto pätee edelleen ja kuuluu opinnäytetyön nuorisotyön ammattilaisten haastatteluissa. Hyvinvointialueiden nuorten osallisuustyössä tulisikin huomioida nuorten tarve tietynlaiselle epävirallisuudelle nuorten kanssa kommunikoidessa. Konkreettisesti tämä voi tarkoittaa vaikkapa nuorten opastamista whatsapp-ryhmässä kokouksiin valmistautuessa. Ohjaajalla on oltava työaikaa nuorten kohtaamiselle (kuten whatsapp-viestittelylle tai vastaavalle) myös kokousten välissä. Samoin tulee mahdollistaa jossain määrin nuorten epämuodollista toimintaa, sillä se on perusedellytys nuorten motivaation ja kokemuksellisen osallisuuden synnyttämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Nuorten kanssa on viestittävä silloin, kun tarve sille on. Ohjaajan tulisi olla nuorten tavoitettavissa tarvittaessa päivittäin. Tämän vuoksi ohjaajalla on oltava resursoituna riittävästi nuorisovaltuustoon kohdennettua työaikaa: viestittelyä nuorten kanssa on hankalaa, tai lähes mahdotonta kalenteroida kovin ahtaisiin väleihin ja reagoimattomuus näkyy nopeasti nuorten motivoitumisessa ja sitoutumisessa. Nuori ei sitoudu, ellei häneen sitouduta.

Hyvinvointialueilla erään ison haasteen muodostaa kuntien nuorisovaltuustojen eritahtisuus. Nuorisovaltuuston valitsemiseen on kunnissa valintatapoja kuvaannollisesti lähes yhtä monta kuin kuntiakin. Nuorisovaltuuston valinta ei ole sidottu mihinkään valtakunnallisesti tai alueellisesti yhteiseen demokraattiseen tapahtumaan tai ajankohtaan. Käytännössä siis hyvinvointialueilla koko ajan joku nuorisovaltuusto aloittaa kauttaan, toinen on sen keskivaiheilla, kolmas lopettelemassa kauttaan. Myöskään kuntien nuorisovaltuustojen toimintakaudet eivät ole samanmittaisia, vaikkakin kaksivuotinen kausi on hyvin yleinen. Käytännössä tämänkaltainen tilanne on haasteellinen ainakin kahdesta näkökulmasta: kuntien nuorisovaltuustojen eritahtisuus tuottaa haasteen hyvinvointialueen nuorisovaltuustolle sosiaalista osallisuutta vahvistavalle nuorten ryhmäytymiselle. Tämän lisäksi ohjaajan rooli muodostuu erilaiseksi, eikä nuorilla itsellään välttämättä muodostu yhteistä käsitystä siitä, missä vaiheessa nuorisovaltuuston toimintakautta ollaan menossa, jos jäseniä tulee ja menee. Ohjauksen näkökulmasta hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa on siis huomioitava jatkuva ryhmäyttämisen, uusien jäsenten vastaanottamisen, vanhojen hyvästelemisen ja jatkuva toimintatapojen opettamisen tarve. Nuori-

sovaltuustotoiminta on myös kuntatasolla jatkuvaa toimintatapojen opettamista ja kertausta. Hyvin ryhmäytyneessä nuorisovaltuustossa ohjaajan rooli on kuitenkin kevyempi ja nuorten omaehtoinen vastuu toimintatavoista merkittävämpi.

Hyvinvointialueilla aloitettava nuorten osallisuutta vahvistava nuorisovaltuustotyö herätti haastatteluissa innostusta sekä varovaisia huolen ilmaisuja. Haastateltavien terveiset hyvinvointialueille ovat keskenään samankaltaisia. Nuorisovaltuustoille toivotaan riittävää ohjauksellista resurssia. Nuorisovaltuusto erottuu muista kansalaisten vaikuttamisryhmistä nuorten erityisellä ikävaiheella, jonka vuoksi ohjaajan tuella nähdään olevan ratkaiseva merkitys nuorisovaltuutettujen sitoutumiselle ja aktiivisuudelle. Haastateltavat korostavat ohjaajan kykyä ilmaista itseään ja asioita tavoilla, jotka ovat nuorille helppoja ymmärtää. Ohjaajan tulisi sietää nuorten keskeneräisyyttä ja sen mukana tuomia haasteita, kuten asioiden jatkuvaa kertaamista, toistoa ja pikkuasioiden kysymistä.

Nimestään huolimatta nuorisovaltuusto ei ole päätöksentekuelin, vaan vaikuttamis- ja osallisuustoimintaa, joka sallii toiminnalle muita valtuustoja kevyemmän byrokratian. Usea haastattelemani nuorisotyöntekijä korosti nuoren kohtaamisen ja vuorovaikutuksen ensisijaisuutta hallinnollisen oikein suorittamisen sijaan. Oma kokemukseni nuorisovaltuuston ohjaamisesta on, että nuorisovaltuusto on ensisijaisesti nuorten äänenkannattaja ja oppimisalusta vaikuttamiseen. Hyvin toteutettuna se säteilee aktiivisuutta ja osallisuutta jäsenistöään laajemmalle. Nuorisovaltuuston ohjaamisessa nuorisotyöllinen ote on välttikortti, joka näkyy toimintaan sitoutuvina nuorina. Hyvinvointialueille nuorisotyön ammatillinen osaaminen voisi tuoda lisäarvoa niin nuoruuden ymmärtämisen, toimivan fasilitoinnin kuin positiivisen osallisuuskehityksenkin muodossa.

5.3 Arviointi

Tuomen ja Sarajärven mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnille ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita, mutta tutkijan tulee tarjota kuitenkin riittävästi tietoa tutkimuksen toteutuksesta, jotta lukijalla on mahdollisuus arvioida tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 163–164). Tämän

opinnäytetyön aiheen valitsemisen kannalta merkityksellistä oli oma kahdeksan vuoden työkokemukseni kunnallisen nuorisovaltuuston ohjaajana. Työssä kertyneet kokemukset loivat suuntaa opinnäytetyön tutkimuskysymysten asettamiselle sekä työtä johdatelleille ajatuksille nuorten tuen tarpeen huomioivasta nuorisovaltuustotyöstä. Toinen merkittävä seikka oli opinnäytetyön ajankohta, joka asettui samaan hetkeen hyvinvointialueiden ensimmäisten nuorisovaltuustojen perustamisen kanssa. Haastattelut tehtiin keväällä 2023, jolloin useimpien hyvinvointialueiden ensimmäiset nuorisovaltuustot aloittelivat toimintaansa. Toiset hyvinvointialuevaalit käydään keväällä 2025 ja ensimmäiset hyvinvointialueiden nuorisovaltuustot ovat juuri lopettelemassa kaksivuotista toimintakauttaan vuoden 2024 lopulla. Työn tulokset ovat ajankohtaisia, sillä hyvinvointialueilla käydään keskusteluja osallisuustyön resursoinnista ja nuorisovaltuustojen toiminnan edellytyksiä rakennetaan edelleen.

Opinnäytetyössä halusin syventyä tutkimaan sitä, mitä nuorisotyön osallisuusosaaminen on. Oletin löytäväni lukuisia yhtäläisyyksiä omien kokemusteni ja muiden nuorisotyöntekijöiden välillä, mutta nuorisovaltuustotoiminnan monimuotoisuus ja ohjaajien nuorisopoliittinen valveutuneisuus – eräänlainen halu toimia nuorten äänenkannattajana yllättivät. Tutkimuksen kohdejoukon valinnassa pyrkimykseni oli löytää haastateltavat eri kokoisista kunnista ja valita ohjaajia, joiden työnkuvat ovat keskenään erilaisia. Haastateltavia yhdistävänä tekijänä toimi tehtävä nuorisovaltuuston ohjaajana sekä työkokemus ammatillisesta nuorisotyöstä. Opinnäytetyötä varten haastatelluilla nuorisotyön ammattilaisilla on jokaisella usean vuoden kokemus nuorisotyöstä ja nuorisovaltuuston ohjaamisesta. Tutkimustehtävän kannalta haastateltavien valinta toteutui hyvin, sillä heidän ohjaamansa nuorisovaltuustot osoittautuivat keskenään hyvin erilaisiksi ja tuloksista on löydettävissä kaikkia yhdistäviä näkökulmia tutkimuskysymyksiin.

5.4 Jatkotutkimusaiheita

Aikaisemmissa nuorisovaltuustoja tutkineissa opinnäytetöissä (esim Tolvanen 2020, Leinonen 2022) on tehty havaintoja samoista nuorisovaltuustotoiminnan haasteista, jotka tunnistan omasta työkokemuksestani ja josta myös haastattelemani ohjaajat puhuivat: nuorten kiinnittyminen nuorisovaltuustotoimintaan

saattaa vaihdella suurestikin ja olla kiinni näennäisen pienistä ja hienovireisistä seikoista. Myös Boldt (2021) tuli tutkimuksessaan samaan johtopäätökseen. Tässä opinnäytetyössä olen pitänyt yhtenä avainkysymyksenä sitoutumiselle sosiaalisen osallisuuden toteutumista. Nuorten näkemykset siitä, mikä saa heidät pysymään nuorisovaltuustossa, tai toisaalta hylkäämään toiminnan, toisivat lisää tietoa toiminnan suunnittelun ja ohjaamisen tueksi.

Opinnäytetyön haastatteluja tehdessäni huomasin toistuvasti törmääväni ohjaajien ajatukseen siitä, että eräs heidän roolinsa on toimia nuorten äänen vahvistajana aikuisten hallitsemassa päätöksenteko-organisaatiossa. Palaan Corneyn (2021) ajatukseen, jonka mukaan nuorisotyöntekijöiden on tunnistettava niitä rakenteita, jotka pitävät yllä nuorten alisteista asemaa suhteessa aikuisiin (Kauppinen & Kiilakoski 2024, 150). Olisi kiinnostavaa tutkia laajemminkin sitä, onko ohjaaja siis useinkin nuorisopoliittinen toimija, tienraivaaja? Jos on, millaista nuorisopoliittista osaamista nuorisovaltuuston ohjaajalla tulisi olla?

Nuorisotyöllisellä otteella tarkoitetaan havaintojeni mukaan erityisesti nuorisotyöntekijän vuorovaikutusosaamista tai nuorisotyön erityistä lähestymistapaa suhteessa nuoriin. Nuorisotyöllisen otteen tarkentaminen avaisi entisestään herkkää vuorovaikutustyötä, jonka nuorisotyön ammattilaiset tuntevat, mutta jonka sanoittaminen nuorisotyön ulkopuolelle on toisinaan haastavaa.

Kansallisen lapsistrategian suosituksena on, että osallisuuden toteutumista vahvistetaan lisäämällä aikuisten tietoa lasten oikeudesta osallisuuteen ja huomioimalla myös haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen (Stenvall 2020, 40). Eranti & Boldt puolestaan esittävät epäilyksen siitä, onko vaikuttamisrakenteiden heikkoutena osallistumismahdollisuuden kohdistuminen vain taidoiltaan tai asenteiltaan sopiviin tai päteviin nuoriin (Eranti & Boldt 2021, 70). Tätä ajatellen olisi kiinnostavaa saada selvitystä siitä, ketkä nuorisovaltuustoihin hakeutuvat ja millaiset tekijät yhdistävät heitä, jotka ensitutustumisen jälkeen eivät koe toimintaa omakseen. Nuorisovaltuuston ei tule olla nuorten ainoa osallistumisen paikka, mutta sen tulisi silti mahdollistaa osallistuminen mahdollisimman monenlaisille nuorille heidän taustastaan riippumatta.

LÄHTEET

Alastalo, M., & Åkerman, M. 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 372–394.

Boldt, G. 2021. Citizens in training: How institutional youth participation produces bystanders and active citizens in Finland. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Tampereen yliopiston väitöskirjat 374. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1850-5> [viitattu 24.3.2023].

Eranti, V. & Boldt, G. 2021. Arkinen, paikallinen, julkinen: nuorten demokratia-käsitystä etsimässä. Teoksessa Paakkunainen, K. & Mykkänen, J. (toim.). Nuorisopolitiikka ja poliittinen nuoriso: objekteista subjekteiksi? Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 229. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto /Nuorisotutkimusseura, 64–92.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue. 2022. Osallisuus- ja demokratiajohtokunta. Pöytäkirja. Päivitetty 29.11.2022. Saatavissa: <https://mfiles.eksote.fi/kokoukset/ekhva/12> [viitattu 3.3.2023].

Hart, R. 1992. Children's participation: From tokenism to citizenship. Innocenti Essays No 4. Italia: Unicef International Child Development Centre. E-kirja. Saatavissa: <https://unesdoc.unesco.org/search/dd888044-d7eb-44d3-87a8-160dedb6e507> [viitattu:5.4.2023]

Henriksson, L. & Huttunen, J. 2022. Kunnalliset vaikuttamiselimet ja vaikutusvallan monet puolet – Tutkimus nuorisovaltuustojen, vanhusneuvostojen ja vammaisneuvostojen vaikutusvallasta. Kunnallisalan kehittämissäätiö, Julkaisu 54. E-kirja. Saatavissa: <https://research.abo.fi/en/publications/kunnalliset-vaikuttamiselimet-ja-vaikutusvallan-monet-puolet-tutk> [viitattu 10.3.2023]

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523458123> [viitattu 27.4.2023].

Hämäläinen, J. 2008. Nuorten osallisuus. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, 9, 13–34. Saatavissa: <https://doi.org/10.30675/sa.120849> [viitattu 6.4.2023].

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0> [viitattu 16.3.2023].

Johnson, M. & Majewska, D. 2024. What is non-formal learning (and how do we know it when we see it)? A pilot study report. *Discover education* 09, 1–16. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.1007/s44217-024-00255-y> [viitattu 22.9.2024]

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppinen, E. & Kiilakoski, T. 2024. ”Osallisuuden kokemus ja se osallisuustoiminta siellä arjessa.” Nuorisotyöntekijöiden näkemyksiä osallisuuden merkityksestä työssään. Teoksessa Kivijärvi, A. & Kauppinen, E. & Kiilakoski, T. (toim.) Poikkeusoloista uuden kynnykselle. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2023. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 238. Nuorisotutkimusseura ry./Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 186 Kunnallisen nuorisotyön kehittämisverkosto, 145–162.

Kiilakoski, T. 2021. Tullakseen aikuiseksi on ensin saatava olla nuori. Teoksessa Hoikkala, T. (toim.) Mitä Jyväskylä tarkoittaa. Nuorisotyön yhteisötietokirja. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 332–358.

Kiilakoski, T. & Kauppinen, E. 2021. Oppiminen nuorisotyössä. Kiistanalainen käsite käytännössä. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 22, 85-111. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.30675/sa.102979> [viitattu 22.9.2024]

Kinnunen, J. 2023. Keski-Pohjanmaan nuorisovaltuuston perustaminen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Yamk-opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202304054837> [viitattu 11.5.2023].

Koskivuori, J. 2015. Nuorisovaltuustot paperilla. Tekstianalyysi nuorisovaltuustojen toimintasäännöistä ennen ja jälkeen kuntaliitoksen. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma. Yamk-opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505097083> [viitattu 4.3.2023].

Kielitoimiston sanakirja: osallisuus. 2022. Kotimaisten kielten keskus. WWW-dokumentti. Päivitetty 10.11.2022. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/osallisuus?searchMode=all> [viitattu 13.3.2023].

Kuntalaki 10.4.2015/410.

Kurki, L. 2005. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteisöllisyyden rakentajana. Teoksessa Kiilakoski, T., Tomperi, T. & Vuorikoski, M. (toim.) Kenen kasvatust? Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus. Tampere: Vastapaino, 335–357.

Laki hyvinvointialueesta. 29.6.2021./611.

Lansdown, G. 2009. The realisation of children’s participation rights. Critical reflection. Teoksessa Percy-Smith, B., Patrick, T.N., O’Kane, C. & Twum-Danso, IA. (toim.) A Handbook of Children and Young People’s Participation: Perspectives from Theory and Practice. Lontoo: Taylor & Francis Group, 37-52. E-kirja. Saatavissa: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/xamk-ebooks/detail.action?docID=446715#> [viitattu 3.3.2023].

Lastensuojelun keskusliitto. Lapsen oikeuksien sopimus. WWW-dokumentti. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/> [viitattu 4.9.2023]

Leinonen, H-P. 2022. Kuuma-kuntien nuvat. Keski-Uudenmaan kuntien nuorisovaltuustojen toiminta. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Nuorisokasvatuksen johtamisen ja kehittämisen koulutusohjelma (yamk). Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022100620913> [viitattu 23.3.2023].

Lettenmeier, L., Palamaa, S., Teerijoki, J. & Vuojakoski, H. 2019. Nuorten osallisuudesta elinvoimaa. Vinkkejä ja kokemuksia osallisuuden edistämiseen kunnissa. Osallisuuden osaamiskeskus. Opetus- ja kulttuuriministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://nuva.fi/palvelumme/opaat/> [viitattu 5.4.2023].

MAHKU21. 2021. Hyvinvointialueuudistus kaipaa nuoria välittömästi. PDF-dokumentti. Julkaistu 16.12.2021. Saatavissa: <https://www.epressi.com/tiedotteet/kotimaa/mahku21-hyvinvointialueuudistus-kaipaa-nuoria-valittomasti.html> [viitattu 1.3.2023].

Maunu, A., & Kiilakoski, T. 2018. Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa. *Aikuiskasvatus*, nro 2, 112–129. Saatavissa: <https://doi.org/10.33336/aik.88333> [23.3.2023].

Mäkäläinen, J. & Mölläri M. 2022. Alueelliset vaikuttamistoimielimet ovat osa hyvinvointialuedemokratiaa. Valtioneuvosto. WWW-dokumentti. Päivitetty 10.2.2022. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/10623/alueelliset-vaikuttamistoimielimet-ovat-osa-hyvinvointialuedemokratiaa>. [viitattu 8.3.2023].

Nieminen, J. 1995. Nuorisossa tulevaisuus. Suomalaisen nuorisotyön historia. Helsinki: Lasten Keskus Oy. Nuorisotutkimusseura r.y.

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala T. & Sell A. (toim.). Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 21–43.

Nieminen, J. 2023. Koulu- ja oppilaitostyö nuorisotyön professionaalisenä pyrkimyksenä. Teoksessa Hännikäinen-Uutela, A.-L. & Penttinen, P. (toim.) Koulunuorisotyö. XAMK oppimateriaalit 2. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 16–33. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-515-4> [viitattu 11.5.2023].

Nivala, E., & Rynnänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. *Sosiaalipedagoginen Aikakauskirja*, 14, 9–41. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.30675/sa.122317> [viitattu 24.3.2023].

Nivala, E., & Saastamoinen, M. 2010. Nuorisokasvatuksen teorian kohde ja konteksti. Teoksessa Nivala, E. & Saastamoinen, M. (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. 2. uusittu painos. Julkaisuja 73. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto. Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

Nuorisovaltuustojen liitto. s.a. Mikä on nuorisovaltuusto?. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuva.fi/mika-on-nuorisovaltuusto/> [viitattu 24.3.2023].

Männistö, L. 2024. Demokratian tila Suomessa: Nuorten osallisuus. Keskustelutilaisuudessa: Demokratiaohjelman kuulemis- ja keskustelutilaisuus: lasten ja nuorten osallisuus ja kuuleminen valtakunnallisen tason päätöksenteossa. Alustus 21.3.2024. Oikeusministeriö.

Osallisuuden osaamiskeskus. Kehittämiskeskus Opinkirjo. 2023. Nuoret ja osallisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuoretjaosallisuus.fi/tietoa-osallisuudesta/> [viitattu 13.3.2023].

Rogers, A. 2014. The base of the iceberg. Informal learning and its impact on formal and non-formal learning. Opladen, Berlin, Toronto: Barbara Budrich Publishers. E-kirja. Saatavissa: DOI 10.3224/84740632 [viitattu 18.9.2024].

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 424-431.

Sillanmäki, L. 2024. Amistutkija. Yle. WWW-dokumentti. Julkaistu 19.10.2024. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20118464> [viitattu 26.10.2024].

Sitra, Demos Helsinki & Gesund partners. Osallistumisen ohjelma hyvinvointialueille. Mallipohja ohjelman laatijoille. 2022. PDF-dokumentti. Saatavilla: https://www.sitra.fi/app/uploads/2022/06/osallistumisen-ohjelma-hyvinvointialueille_mallipohja-ohjelman-laatijoille.pdf [21.3.2023].

Soanjärvi, K. 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 413. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4337-0> [viitattu 30.3.2023].

Soteuudistus. 2022. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistus. Valtioneuvosto. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.10.2022. Saatavilla: <https://soteuudistus.fi/uudistus-lyhyesti-> [viitattu 8.3.2023].

Stenvall, E. 2020. Osallisuutta ja osallistumista - Osa 1: Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa. Sosiaali- ja terveysministeriön Raportteja ja muistioita 2020:27. Sosiaali- ja terveysministeriö. PDF-dokumentti Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7160-8>.

Theis, J. 2009. Children as active citizens. An agenda for children's civil rights and civic engagement. Teoksessa Percy-Smith, B., Patrick, TN., O'Kane, C. & Twum-Danso, IA. (toim.) A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice. Lontoo: Taylor & Francis Group, 372-384. E-kirja. Saatavissa: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/xamk-ebooks/detail.action?docID=446715#> [viitattu 4.4.2023].

Thomas, N. 2007. Towards a Theory of Children's Participation. *The International Journal of Children's Rights* 2, 199-218. Verkkolehti. Saatavissa: <https://doi.org/10.1163/092755607X206489> [viitattu 4.4.2023].

Tilastokeskus. 2022. Ehdokkaiden ja valittujen tausta-analyysi aluevaaleissa 2022. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.stat.fi/til/alvaa/2022/04/alvaa_2022_04_2022-02-16_tie_001_fi.html [viitattu 3.5.2023].

Tilastokeskus. 2023 Väestön ikärakenne 31.12. Suomi lukuina. XLSX-taulukko. Päivitetty 3.4.2023. Saatavissa: https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaeston-ikarakenne [viitattu 3.5.2023].

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Unicef. Lapsen oikeuksien sopimus: koko teksti. WWW-dokumentti. <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/> [viitattu 12.4.2024].

VANUPO. 2020. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Lapsi- ja nuorisopoliittinen ministerityöryhmä. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. E-kirja. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-697-3> [viitattu 10.5.2023].

VANUPO. 2024. Vahvistetaan nuorten hyvinvointia monialaisin toimenpitein. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2024–2027. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:21. E-kirja. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-942-4> [viitattu 10.10.2024].

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523701731> [viitattu 13.10.2024].

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. s.a. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> [viitattu 31.12.2023].

Yleissopimus lapsen oikeuksista. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2 [viitattu 4.9.2023].

Mikä on nuorisovaltuusto

- Kerro työstäsi ja millainen nuorisovaltuusto teillä on?
- Kuinka kauan olet toiminut nuorisovaltuuston ohjaajana? Miten päädyit tähän rooliin?
- Miten nuorisovaltuustonne jäsenet valitaan?
- Montako jäsentä nuorisovaltuustossanne on?
- Mitä muuta tehtävänkuvaasi kuuluu?

Mihin ohjaajaa tarvitaan?

- Kuvaile omaa rooliasi ohjaajana
- Mihin nuoret tarvitsevat ohjaajaa? Millaisia tarpeita nuorilla on?
- Millaisiin asioihin organisaatiossa tarvitaan nuorisovaltuuston ohjaajaa?
- Millaisissa tilanteissa ohjaajan työpanosta tarvitaan?
- Miten nuoret ilmaisevat tarvetta ohjaukselle tai ohjaajan läsnäololle?

Ohjaaminen kohti osallisuutta

- Millaiset tekijät ovat sinusta merkityksellisiä nuorten kiinnittymiselle (nuorisovaltuustoon)?
- Millaisia keinoja käytät nuorten osallisuuden tukemiseen?
- Millaisia keinoja käytät nuorten innostamiseen tai motivoimiseen?

Nuorisotyöllinen ote

- Mitä sinun mielestäsi tarkoittaa nuorisotyöllinen ote?
- Millä tavoin tämä näkyy omassa tekemisessäsi?
- Millä tavoin nuorisotyöllisen otteen puute mielestäsi voi näkyä nuorisovaltuuston toiminnassa?